

broj 22 / kolovoz 1999.

RIJEČ

**Glasnik
Hrvatske
kulturne
zajednice**

WIESBADEN

Naslovnica:

1. Sv. Nikola kraj Nina
2. Rab
3. Crkva sv. Nikole na Biokovu

Riječ - Glasilo Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden
Wort - Mitteilungsblatt der Kroatischen Kulturgemeinschaft Wiesbaden e.V.

Izdavač / Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden
Herausgeber: Kroatische Kulturgemeinschaft Wiesbaden e.V.
Friedrichstr. 24
65185 Wiesbaden
Tel.: 06128 / 42483 i 0611 / 174148, fax: 06128 / 45856

Odgovara /
Verantwortlich: Biserka Andrijević.

Uredništvo / Biserka Andrijević, Edvin Bukulin,
Redaktion: Ivo Andrijević i Ante Marinčić

Bankovni račun / Nassauische Sparkasse Wiesbaden
Bankverbindung: Kto.: 116 027 186
BLZ: 510 500 15

Članovima Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden i dragim prijateljima koji podupiru i prate rad naše udruge

.....

*I znaj da sin tvoj putuje
dolinom svijeta turobnom
po trnju i po kamenju,
od nemila do nedraga,
i noge su mu krvave,
i srce mu je ranjeno.
I kosti su mu umorne
i duša mu je žalosna,
i on je sam i zapušten.*

.....

*I sam samcat putuje
pod zatvorenom plaveti,
pred zamračenom pučinom,
i komu da se potuži?*

.....

Ovim stihovima Tina Ujevića (iz pjesme "Svakidašnja jadikovka") opisana je stvarnost i duh hrvatskog iseljenika u vječnoj potrazi za blagostanjem. Dok najljepša domovina na svijetu nama pomalo postaje strana, u duši joj ostajemo vjerni i s ponosom spominjemo dugu povijest hrvatskog naroda. U toj povijesti pisana riječ, knjiga, je odigrala važnu ulogu: bilo kao izraz teškog položaja hrvatskog naroda (Marulić: Molitva suprotiva Turkom, Gundulić: Osman) ili kao poticaj povijesnog promišljanja i poziv na preporod (Mihanović: Reč domovini, Gaj: Kratka osnova; Mažuranić: Hrvati Magjarom itd.).

Knjiga, osim što je imala udjela u hrvatskoj povijesti, je i kamen temeljac hrvatskom jeziku; bez hrvatske književne baštine ne bi postojao hrvatski jezik kao samosvojan. Knjiga stoga nije prazna igračka za prikraćivanje ubijanje vremena nego potreba i izgrađenoj ličnosti i onoj koja će to tek postati. O nama samima ovisi koliko ćemo hrvatsko slovo, hrvatsku RIJEČ napraviti dostupnom našoj djeci.

I ovo spjevaše Tin Ujević:

*Nužno, netko fali,
kad nas pjesma smami.
Gledamo se blijedi.
Falimo mi sami.*

HKZ Wiesbaden posvećuje dobar dio svog djelovanja hrvatskoj knjizi i hrvatskoj pisanoj "Riječi", što se i u ovom broju vidi po izvješćima o zahtjevu Gradskoj knjižnici grada Wiesbadena za osnivanjem hrvatskog odjela, o susretu Matice hrvatske, najvećeg izdavača u Hrvatskoj, o predavanju o povijesti hrvatskog književnog jezika. Naravno da izvješćujemo i o mnogim drugim zanimljivim temama i događajima: iz života zajednice o godišnjoj skupštini, jednom oproštaju i izletu, zatim razgovor, pa o hrvatskom kraju, o uspjelom, nesvakidašnjem glazbenom doživljaju, o večeri obavijesti, pitanja, odgovora i savjeta s našim poslanicima iz GKRH u Frankfurtu i naravno, o jeziku, našem, hrvatskom.

Nešto ipak nedostaje ! Gdje su pisma čitatelja ! Dobro . . . možda drugi put.

Lijep odmor i mirno more uz srdačne pozdrave želi vam uredništvo.

Članovi predsjedništva HKZ-a:

Biserka Andrijević	06128 -42483
Marinko Bodrožić	0611 - 372359
Katarina Ott	0611 - 61775
Ivo Andrijević	06128 - 42483
Juraj Štambuk	0611 - 86714
Danica Tropšek	0611 - 461496
Marija Vrdoljak	0611 - 509897
Ante Marinčić	0611 - 6000981
Josip Grbešić	0611 - 812871

**Prijevod s hrvatskog na njemački
ili
s njemačkog na hrvatski**

Sve prevodim bez razlike radi li se o formularima,
pravnim ili drugim tekstovima,

Uvijek će prijevod biti solidan a cijena za vas povoljna.

Edvin Bukulin
Kettelerstrasse 8
65439 Flörsheim/M

Tel.: 06145/2167
Fax: 06145/1501
eMail:BUKULIN@aol.com

*Sudski tumač i prevodilac
Staatlich geprüfter und vereidigter Dolmetscher und
Übersetzer für die Gerichte und Notare im Lande Hessen*

**KROATISCHE UND INTERNATIONALE SPEZIALITÄTEN
RESTAURANT MIT GARTENWIRTSCHAFT**

**65187 Wiesbaden - Wielandstraße 7 - Tel. 0611 / 84 03 03
Geöffnet von 11.30 bis 14.30 und 18.00 bis 24.00 Uhr
Montags Ruhetag**

Marijan Batinić

Griješiti je ljudski !

Za ovaj broj Riječi vodili smo razgovor s gospodinom **Marijanom Batinićem**, dugogodišnjim članom Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden, djelatnikom Pedagoškog instituta u Frankfurtu i izvanrednim predavačem na frankfurtskom sveučilištu Johann Wolfgang Goethe, koji već više od trideset godina živi u Wiesbadenu i svima je nama dobro poznat.

Riječ: Gospodine Batinić, vi ste rodom iz Imotskoga ?

Batinić: Da, iz Imotske krajine. Rođen sam u kolovozu 1938. u Studencima.

Zanimljivo je što sam rođen baš u kolovozu. Imočani, pa tako i moj djed i otac, odlazili su u "svijet na rađu" kako su oni to tada zvali. Dolazili bi kući uglavnom za Božić, pa se je mnoštvo djece rađalo u kolovozu ili rujnu, tako sam i ja rođen u kolovozu, a moje sestre u kolovozu i rujnu.

Riječ: Djetinjstvo ste dakle proveli u Studencima ?

Batinić: Ne, nisam. Studenaca se gotovo ne sjećam. Tamo sam proveo prve četiri godine života, a potom sam boravio u Đakovu, Osijeku, Podravskoj Slatini i Zagrebu.

Riječ: Kako to da ste toliko selili ?

Batinić: Stjecajem okolnosti. Majka mi je ubijena 1942. godine, nesretnim slučajem, od Talijana koji su u to vrijeme bili kod nas na vlasti. Tako smo moje tri sestre i ja najedanput ostali sami. Ja se toga više ne sjećam jer sam, kad se to dogodilo, imao nepunih četiri godine. No otac nam je kasnije pričao kako nas je zatekao zapuštene, gladne, prljave i ušljive kad je on dva tjedna nakon tog nemilog događaja stigao u Studence. Bio je razočaran i ljut na rodbinu i susjede koji su nas ostavili same. Kupio je tada jednoga konja, posjeo na njega svoju bolesnu sestru Tonku i mene kao najmlađeg i svi smo zajedno zauvijek napustili Studence.

Riječ: Što se je potom dogodilo ?

Batinić: Otac je tada bio mlad, oko trideset godina, morao je raditi i nije se mogao brinuti o nama. Tako nas je smjestio po raznim domovima. Sestru Tonku je smjestio u dom u Mostaru gdje je ona godinama ostala, mene je smjestio u Đakovu kod časnih sestara. Tijekom rata mijenjali smo te domove, pa sam kasnije otišao u sirotište u Osijek, gdje sam završio pučku školu, a potom u dom u Podravsku Slatinu gdje sam završio malu maturu. Onda je to još bila sedmoljetka zajedno s maturom. Ustvari sam djetinjstvo, rastavljen od sestara i oca, proveo bez obitelji u domu. Nisam se sjećao da imam oca, znao sam samo da sam siročić, jer su me tako uvijek zvali. Ja sam bio domsko dijete i možda me je to na neki način odredilo. Vjerojatno zato imam za sve ljude i događanja koja iskaču iz određenih okvira jako puno razumijevanja.

Riječ: Otac vas nije posjećivao ?

Batinić: Ne, nije nas posjećivao. On se je jednoga dana naprosto pojavio i rekao da mi je otac. Tako sam saznao da imam oca, a nedugo potom da imam i sestre. Otac nas je naime 1952. skupio i doveo u Zagreb. Tako sam od 1952. godine živio u Zagrebu i tu sam zapravo prvi put doživio svoju obitelj, ako se to nakon tako duge odvojenosti uopće može tim imenom nazvati.

Riječ: U domovima ste proveli deset godina. Imate li neugodnih sjećanja iz toga razdoblja ?

Batinić: Ne, naprotiv, to su ugodna sjećanja. Bio sam sretno dijete, jedino sam, moram priznati, bio strašno neposlušan. U domu je kazna za neposlušnost bila šišanje na nulericu, tako da sam ja neprekidno bio bez kose. No spašavalo me to što sam u školi uvijek bio vrlo dobar učenik.

Riječ: Jeste li u Zagrebu nastavili školovanje ?

Batinić: Da, u Zagrebu sam završio učiteljsku

školu. Zanimljivo je spomenuti da sam upravo u toj školi prvi put došao u sukob s vlašću. Pred samu maturu 1956. godine izbila je revolucija u Mađarskoj. U našu školu je tada došao Srećko Bijelić sa zadaćom da nam objasni što se to događa u Mađarskoj. Ja sam mu pred svim učenicima postavio pitanje "Što će biti ako se to isto i kod nas dogodi?" Nakon toga je došlo do skandala i ja sam trebao biti izbačen iz škole. Spasila me je tada moja razrednica Mara Pavičić koja se posebno zauzela za mene pa sam dobio "samo" ukor pred isključenje.

Nakon toga sam studirao na Zagrebačkom sveučilištu i diplomirao komparativnu književnost i povijest umjetnosti.

Riječ: Usprkos ovog sukoba s vlašću o kojem ste nam upravo pričali, stupili ste 1962. u Komunističku partiju Jugoslavije. Recite nam, kako je moguće da jedan veliki zagovornik slobode mišljenja, slobode duha, demokracije i liberalizma kao vi, stupi u jednu takvu totalitarnu partiju kakva je bila KPJ?

Batinić: To je vrlo zanimljivo pitanje. Moram iskreno reći da je to navodno ipak bio neki samoupravni socijalizam i ja sam u to doista povjerovao.

Mislio sam da je socijalizam takvoga tipa moguć kao što je to bilo propagirano u ono vrijeme. Osim toga ja nisam čovjek koji stoji po strani, pogotovo što sam bio uvjeren, da ako ostanem po strani, neću imati prilike reći što mislim. I uistinu, postao sam član Saveza komunista Jugoslavije.

Riječ: Bilo je to u vrijeme Rankovića, komunističke strahovlade, naročito za nesrpsko stanovništvo, kada je u stvari već sve trebalo biti jasno.

Batinić: Iz današnje perspektive je jako lako govoriti o tome. Danas to gledam sasvim drugačije. Ja sam onda imao dvadesetčetiri godine Bio sam mlad i povjerovao sam. Moja mladenačka glupost, moglo bi se reći. Griješiti je ljudski!

Riječ: Kako je došlo do razlaza s partijom?

Batinić: Ja sam 1966. godine pokušao - zajedno sa svojim velikim prijateljem Mihajlom Mihajlovim, uz Milovana Đilasa najpoznatijim jugoslavenskim disidentom onoga vremena - nešto, što je danas povijest. Mi smo s još nekoliko prijatelja pokušali

u Zadru pokrenuti prvi oporbeni nezavisni list u Jugoslaviji. Obzirom da nam je to zakon i ustav dozvoljavao željeli smo kao grupa građana osnovati list da se na neki način suprostavimo jednomumnom jugoslavenskom tisku.

To nam naravno nije uspjelo. Mihajlov i ja smo bili uhićeni u Zadru, kolovoza 1966., ostali su se razbježali. Nakon toga sam izbačen iz partije, a ostao sam i bez posla. U to vrijeme sam radio kao savjetnik za obrazovanje u tvornici Josip Kraš. Godinu dana kasnije, 1967. ponovno smo pokušali osnovati nezavisni list ali rezultat je bio isti - završili smo u zatvoru. Uhićen sam u Zagrebu u listopadu 1967. i isti dan odveden u istražni zatvor u Beograd - u Rankovićev zatvor.

Riječ: Nije li taj pokušaj bio pomalo naivan čin?

Batinić: Vaše pitanje podsjeća me na izjavu gospodina Tuđmana, našeg današnjeg predsjednika. Tuđman je bio obavješten o našoj namjeri i mi smo pokušali i njega pridobiti da dođe na naš skup u Zadar. Odbio je to riječima da smo vrlo naivne političke budale.

Riječ: Jeste li bili osuđeni?

Batinić: Ne nisam. Osuđen je bio samo Mihajlov kao glavni pokretač na sedam godina zatvora, a ja sam bio pušten nakon tri mjeseca na slobodu.

Riječ: Mihajlo Mihajlov, sin ruskih izbjeglica, je kao što ste rekli bio jugoslavenski disident. Grupa oko njega, pa tako i vi, zalagala se za demokratizaciju jugoslavenskog društva. Znači li to da vas Hrvatska kao samostalna država nije baš naročito zaokupljala?

Batinić: U izvjesnom smislu je to točno. Kad sam prestao biti marxist i kad sam potpuno raskinuo s tom ideologijom koja me je nekoliko godina bila zaokupila, posvetio sam se demokraciji kao idealu, ljudskim pravima kao osnovi svakog djelovanja u određenoj državnoj strukturi, a najmanje sam bio nacionalno usmjeren. Kad danas gledam unazad onda mogu reći kako je to zapravo bio pokušaj, boriti se za demokraciju i ljudska prava unutar postojećeg sistema, što je očito, nakon svega što se dogodilo, bilo nemoguće. I da vam odgovorim na vaše pitanje: ja nisam bio državotvorni Hrvat. Ja sam Hrvat, jer drugo nisam mogao biti, ali od same činjenice da sam Hrvat meni su daleko važniji ideali: sloboda, ljubav i prijateljstvo, ljudska

prava, blagostanje, pa tek onda država.

Riječ: Nakon što ste izbačeni iz partije i nakon što ste izgubili posao, otišli ste u Njemačku ?

Batinić: Točno, dvije godine sam bio bez posla i nisam imao praktički od čega živjeti, pa sam, kao i mnogi drugi, 1968. otišao u Njemačku. Nisam pobjegao, sasvim sam legalno uspio dobiti "pasoš" i to je očito ljude ovdje zbunjivalo. Ja sam sebi tada, napuštajući Jugoslaviju, rekao: ja tu zemlju napuštam zauvijek. Biti u ono vrijeme otvorena oporba režimu, to je značilo potpuni prekid s državom i vlašću. Tek sam nakon dvadeset i dvije godine nakon promjene vlasti ponovno došao u Hrvatsku, tj. nakon nestanka one države koju sam napustio.

Riječ: U vrijeme hrvatskog proljeća bili ste u Njemačkoj. Sigurno ste pratili zbivanja u Hrvatskoj. Jesu li vam ti događaji dali naslutiti da će doći do sloma komunizma i nastanka hrvatske države.

Batinić: Meni je već onda kad sam nepovratno otišao iz Jugoslavije bilo jasno da komunistički sustav kad-tad mora propasti, jer je protiv ljudske prirode, jednoguman, brutalan, nedemokratski, pun dogme, jednom rječju protiv ljudske slobode. Ali mi je, moram priznati, nakon hrvatskog proljeća postalo jasno i to, da do ostvarenja nezavisne hrvatske države može doći tek propašću komunizma.

Riječ: Dolaskom u Njemačku počelo je za vas jedno novo razdoblje. Nije li taj novi početak bio težak ?

Batinić: I da i ne. Moglo bi se kazati da sam imao i malo sreće. Došavši u Njemačku brzo sam shvatio, da ako želim biti uspješan u konkurenciji s ljudima moga obrazovanja, moram jako dobro naučiti njemački. Uložio sam u to puno truda. Upisao sam se na sveučilište u Frankfurtu i počeo studirati njemački te stekao zvanje učitelja njemačkog jezika za opće i realne škole (Haupt und Realschullehrer) Specijalizirao sam se za njemački kao strani jezik i njemački kao drugi jezik.

Riječ: To vam je otvorilo mogućnost da predajete na školi ?

Batinić: Da, u početku sam radio pri Caritasu u Wiesbadenu, kao socijalni djelatnik za radnike iz

Jugoslavije, a kasnije sam dobio mjesto na stručnoj školi (Kerschensteiner-Schule) u Wiesbadenu, gdje sam vodio intenzivne tečajeve njemačkoga jezika za strane učenike. Na školi sam radio niz godina, a sada sam već dvadeset godina djelatnik Pedagoškog instituta u Frankfurtu, gdje radim na daljnjem obrazovanju njemačkih učitelja, naravno s temom njemački kao strani i njemački kao drugi jezik.

Riječ: Prije nepunih godinu dana počeli ste kao izvanredni predavač na frankfurtskom sveučilištu Johann Wolfgang Goethe voditi seminar s temom "Njemački kao drugi materinski jezik, stjecanje dvojezičnosti i interkulturalnost". Može li se reći da je to vrhunac vašeg radnog vijeka ?

Batinić: Moglo bi se tako reći. Uistinu nikada nisam stvarno vjerovao da će tako nešto biti moguće, ali sam negdje u sebi to priželjkivao. To je bilo nešto što me je duhovno izazivalo, mislio sam kako bi bilo lijepo oprobati se na jednoj instituciji kao što je sveučilište. Kad mi je voditelj katedre za germanistiku na frankfurtskom sveučilištu, prof. dr. Jakob Ossner ponudio da vodim jedan probni projekt u okviru sveučilišta pod nazivom "Njemački kao drugi jezik, stjecanje dvojezičnosti i interkulturalnost", nisam dugo razmišljao, već sam rado prihvatio.

Doživio sam to kao samopotvrdu i priznanje da nije bilo uzalud ovih trideset godina koje sam uložio u obrazovanje i daljnje usavršavanje. To me u izvjesnom smislu čini ponosnim.

Riječ: Kako ste doživjeli svoje prvo predavanje na sveučilištu ?

Batinić: Predavati sam počeo u zimskom semestru 1998. godine. Bio sam uzbuđen. Predavaonica je bila prepuna, bilo je prisutno 140 studenata germanistike. Ugodno me je iznenadilo toliko zanimanje obzirom da je seminar izboran. Danas to više nije slučaj. Broj studenata smo morali ograničiti, jer ih je naprosto bilo previše za mene koji sasvim sam radim na tom projektu. Od ljetnog semestra imam šezdesetak studenata. Rad sa studentima mi čini veliko zadovoljstvo, iako je ponekad naporno, pa dolazim kući vrlo umoran, ali - što je najvažnije - duhovno ispunjen.

Riječ: Iz kojih razloga je pokrenut taj projekt i hoće li se održati, obzirom da danas mnogo toga ovisi o raspoloživim sredstvima ?

Batinić: Postoji potreba da se predavanju njemačkoga jezika drugačije pristupi.

U zadnjih trideset godina dogodila se jedna paradigmatička promjena u njemačkim školama. Na primjer, prije trideset godina bila je iznimka, ako je u nekom razredu sjedio koji strani učenik, danas je iznimka postala pravilo. U njemačkim školama, naročito u većim gradovima, imate između 40 do 70 % djece različitih jezičnih podrijetla. I tu se postavlja pitanje kako bi njemački učitelji, u situaciji gdje pred njima ne sjede samo njemačka djeca, trebali predavati njemački jezik. Postoji cijeli niz problema, počevši od jezično-didaktičnih, sociološko-kulturoloških do pitanja mentaliteta i identiteta.

Hoće li se seminar održati, to vam ne mogu reći ali nadam se da hoće i da će to preuzeti netko mlađi, jer ja se uskoro spremam u mirovinu.

Riječ: Čime se namjeravate baviti kad budete u mirovini ?

Batinić: Imam jedan veliki životni plan. Želim pisati; radi se o jednom ciklusu romana pod nazivom "U potrazi za izgubljenom domovinom". Već godinama radim bilješke, planove i prikupljam materijal. Puno toga je već napisano te procjenjujem da mi treba jedno sedam, osam godina solidnog književnog rada da bih to mogao ostvariti. Duhovno se osjećam mlad, dakle duhovno sam spreman, pa sve ovisi o zdravlju.

Riječ: Namjeravate li se vratiti u Hrvatsku ?

Batinić: Da, ja sam svoj povratak već pripremio, kupio sam stan u Rijeci i tamo ću se vratiti. No ne želim prekinuti vezu s Njemačkom, povremeno ću dolaziti u Wiesbaden.

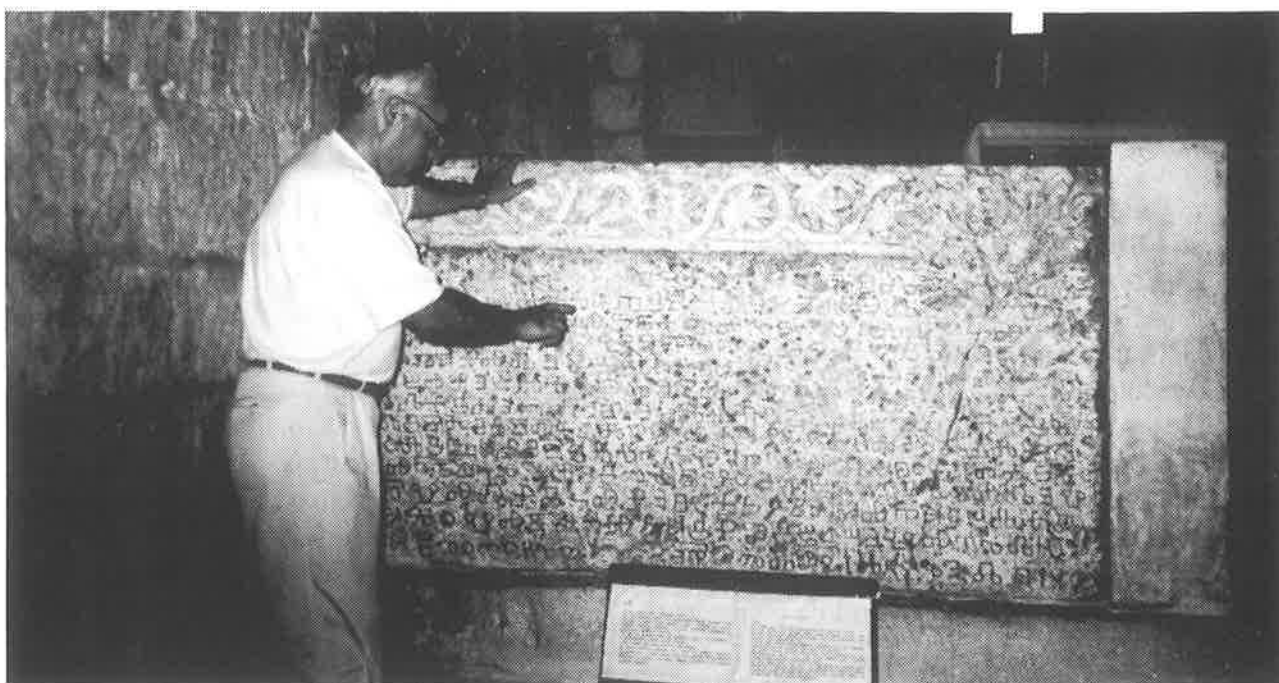
Riječ: Jedno pitanje za kraj. Recite nam kako biste ocijenili hrvatske udruge na području Wiesbadena?

Batinić: Na području Wiesbadena djeluju četiri hrvatske udruge: HKZ, HDZ, HM i NK Hajduk. Hajduk okuplja mladež i mase jer ljudi vole šport. To je dobro i potrebno. Najozbiljnije djeluje Hrvatska kulturna zajednica, to je doista kvalitetan vanstranački rad kojim se može podičiti. Svojim radom HKZ promiče Hrvatsku na jedan vrlo primjeren način, ukazuje Nijemcima na ono što je za nas najbitnije: da smo jedan stari europski narod, da imamo svoj jezik, tradiciju i bogato kulturno nasljeđe.

O ovim drugim udrugama ne znam što bih rekao. Ne znam koliko smisla imaju političke udruge u dijaspori. Mislim da one rade razdor među Hrvatima samozvano se proglašavajući "boljim" i "većim" Hrvatima od ostalih. To nije samo zabluda. To je glupost !

Riječ: Gospodine Batinić hvala na razgovoru, a u vašem budućem književnom radu želim vam puno uspjeha.

Razgovor vodila: Biserka Andrijević

Marijan Batinić pored Bašćanske ploče u crkvi sv. Lucije kraj Baške na otoku Krku

Udruga za sve Hrvate

Godišnja skupština Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden

U nedjelju 14. ožujka 1999. održana je u prostorijama Hrvatske katoličke misije godišnja skupština Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden.

Predsjednica udruge, Biserka Andrijević, pozdravila je sve nazočne, predstavila nove članove ujedno im zaželjevši mnogo ugodnih trenutaka u društvu zajednice, te podnijela izvješće o radu HKZ-a tijekom protekle godine. Istaknula je, da je program HKZ-a vrlo uspješno i u potpunosti proveden zahvaljujući zasigurno vrlo savjesnom i predanom radu predsjedništva. Zahvalila je svim članovima predsjedništva i svim članovima-radnicima na njihovom zalaganju. Spomenula je da je HKZ, unatoč svih zavidnih rezultata, doživjela i jedan neuspjeh - nije ishodila otvaranje hrvatskog odjela u glavnoj gradskoj knjižnici grada Wiesbadena. Usprkos spremnosti HKZ-a da gradskoj knjižnici daruje preko sto već raspoloživih hrvatskih knjiga i nabavi novih u vrijednosti od 500 DM, zahtjev za osnivanje hrvatskog odjela je odbijen iz dijelom nejasnih, a dijelom neutemeljenih razloga kao na primjer: proizvoljno pretpostavljeno nedovoljno zanimanje za hrvatske knjige, nepoznavanje sadržaja knjiga, pa čak i bojazan od reakcije Srba. Predsjedništvo nikako neće odustati od te nakane i uložiti će sva potrebna sredstva kako bi se hrvatske knjige ubuduće mogle posuđivati u gradskoj knjižnici.

Slijedila su potom izvješća iz radnih skupina. Marija Vrdoljak je izvjestila o radu folklorne grupe. Prema njezinoj ocjeni grupa je, zahvaljujući voditeljici Gabrijeli Fijala, vrlo napredovala u radu, što dokazuje i nekoliko vrlo uspješnih javnih nastupa. Spomenula je također da Gabrijela, zbog udaje i odlaska u domovinu, uskoro napušta grupu. Bojazni da bi se grupa zbog toga mogla raspasti nema pošto se HKZ već pobrinula za zamjenu.

O športskoj skupini, Kung Fu za djecu, izvjestio je njen voditelj Ante Marinčić, naglasivši kako mu rad s djecom pričinjava veliko zadovoljstvo. Skupina broji desetero djevojčica i dječaka, početnika, koji s velikim trudom i voljom

svladavaju prve korake borilačke vještine Kung Fu.

Marinko Bodrožić je izvjestio o kuglanju, istaknuvši kako je to izvanredna prilika za redovito sastajanje i druženje članova što je itekako potrebno i korisno za zajednicu. Osvrnuo se na ulogu HKZ-a i činjenicu da je to udruga otvorena za sve Hrvate bez obzira na njihova ina opredjeljenja, te pozvao sve nazočne da se aktivno pridruže radu HKZ-a, bilo unutar radnih skupina ili pak u ostvarenju raznih projekata HKZ-a.

Rizničar HKZ-a, Juraj Štambuk, izvjestio je o poslovanju zajednice i o stanju blagajne u protekloj godini. Prema tom izvješću zajednica je vrlo dobro poslovala, pa je uz sve troškove koje je imala i projekte koje je ostvarila čak uspjela poboljšati stanje blagajne u odnosu na prošlu godinu. Djelomično je tome zaslužna potpora Vijeća stranaca koja je povišena sa 180.- DM na 220.- DM mjesečno te potpore grada Wiesbaden za pojedine projekte HKZ-a. Obzirom na tako dobru bilancu HKZ je darovala 500 DM za izgradnju prostorija u Hrvatskoj katoličkoj misiji.

Nakon izvješća članova predsjedništva razvio se vrlo živ razgovor. Roko Matas je bio mišljenja da je program Hrvatske kulturne zajednice prezahtjevan i da bi kod planiranja programa trebalo malo više misliti na malog čovjeka.

Marija Vrdoljak je svratila pozornost na problematiku mladih koji sve češće pribjegavaju drogi te je predložila da HKZ u suradnji s Hrvatskom katoličkom misijom priredi predavanje ili seminar na temu ovisnosti. Ovaj prijedlog izazvao je vrlo živu polemiku, pa je odlučeno da se sazove poseban sastanak na kojem će se govoriti samo o toj temi.

Na kraju je Biserka Andrijević obavijestila skup da HKZ sljedeće godine slavi desetu obljetnicu osnutka udruge te naglasila da bi to trebalo dostojno proslaviti i zamolila da se svi svojim prijedlozima pridruže planiranju tog velikog slavlja.

(BAn)

Dan Matice hrvatske u Stuttgart-u

Uz susret ogranaka proslavljena 15. obljetnica osnivanja Hrvatske kulturne zajednice Stuttgart

Lijepo je slaviti takvu jednu obljetnicu: 15 godina rada na njegovanju hrvatske kulture među Hrvatima koji su izvan domovine morali potražiti osobnu i materijalnu sigurnost. Još je ljepše kad se proslavi pridruže prijatelji i znanci, također kulturni djelatnici, iz drugih gradova Njemačke i iz Hrvatske. U nedjelju 18. travnja 1999. godine, HKZ Stuttgart je priredila susret predsjedništva i ogranaka MH iz Hrvatske i ogranaka i kolektivnih članova MH iz Njemačke. Susret je održan prijepodne, a poslije zajedničkog objeda i posjeta svete mise u crkvi u Stuttgartu, poslijepodne je nastavljeno s kulturnim programom povodom 15-godišnjice postojanja i djelovanja HKZ-a Stuttgart.

Na prijepodnevnom susretu, nazvanom "Dan Matice hrvatske" bili su zastupljeni predsjedništvo iz Zagreba, ogranci iz Ogulina, Zaboka i Rattingen-a, te kolektivni članovi: HKZ Stuttgart (kao domaćin), HKD Frankfurt, HKD Koblenz i HKZ Wiesbaden, koju su zastupali predsjednica Biserka Andrijević i tajnik Ivo Andrijević. Nazočna je bila i predstavnica Generalnog poslanstva RH u Stuttgart-u.

Osobito srdačno i s radošću su primljeni predstavnici MH iz domovine, a njihova izvješća su saslušana s velikim zanimanjem.

Ogranak MH iz Ogulina predstavila je Višnja Lipošćak. Najprije je ukratko ispričala povijest Ogulina. Grad je nastao pod gradinom Modruš koju su sagradili Frankopani. Poslije krbavske bitke gdje su Turci teško porazili hrvatsku vojsku (Riječ br. 18), ondašnja krbavska biskupija seli u Modruš i uzima i naziv po njemu, te tako nastaje modruška biskupija. Kasnije Turci razaraju i Modruš, pa Frankopani grade utvrdu pored ogulinskog ponora. U doba modruške biskupije nastaje značajan povijesni dokument - Modruški Urbar, u kojem su popisana sva sela i zaselci u posjedu grada Ogulina i plemićke obitelji

Frankopan. Modruški Urbar nepobitno dokazuje da je tamošnji puk bio isključivo hrvatski i katolički, a da su pravoslavni Vlasi doseljeni tek kasnije osnivanjem Vojne Krajine.

Ogulinski ogranak MH je osnovan 1971. godine, ali je nedugo zatim morao prestati radom. Obnovljen je 1990. godine, no zbog velikih humanitarnih potreba u domovinskom ratu, za kulturni rad tada nije bilo vremena. Tek 1993. godine počela je kulturna djelatnost. Danas ogranak broji 60 članova od kojih je 30 radnih.

Ogranak MH iz Zaboka predstavio je Stjepan Bučar. Osnovan je 1991. godine i danas broji 53 člana-radnika i 48 članova-suradnika. Kako je u Zaboku rođen hrvatski pisac Ksaver Šandor Đalski, zabočki ogranak si je kao jednu od prvih zadaća postavio objavljivanje njegovih knjiga, kao i književnih kritika koje su drugi o njegovim djelima napisali.

Dopredsjednik MH, Stjepan Sučić je najprije prenio pozdrave koje su susretu uputili predsjednik Bratulić i glavni tajnik Mikolčić. Zatim je ocijenio trenutno stanje u MH koje je, pod osjetnim utjecajem ukupnih prilika u Hrvatskoj, znakovito po slabljenju zanimanja za kulturu i spremnosti na kulturni rad. Usprkos toga MH je uspjela potpuno osposobiti središnjicu u Zagrebu i pokrenuti obnavljanje mreže ogranaka. Mišljenje kako jednom "mora biti bolje, jer sad imamo državu" samo je zavaravanje sebe i drugih i pravdanje vlastite pasivnosti. Samo od sebe neće biti bolje ni za 5 ni za 10 godina, nego jedino uz naš trud. Kod pritužbi na mnoge nepoželjne pojave i zahtjeva za boljom državom moramo biti svjesni vlastite odgovornosti i potrebe vlastitog doprinosa izgradnji bolje države. Upravo tih postavki se u svom radu drži MH, a najveće ohrabrenje i priznanja dobiva iz mjesta diljem Hrvatske u kojima djeluju njeni ogranci.

Preostalo vrijeme do stanke za objed je bilo predviđeno za razgovor i razmjenu mišljenja. Dvije teme su prevladale: srpska pjesma za hrvatsku mladež (vidi također Riječ br. 21) i hrvatski odjeli u njemačkim knjižnicama. Nazočni nisu ni mogli ni htjeli prikriti iznenađenje, zatečenost, čak zbunjenost i bespomoćnost zbog sve većeg prodora srpskih nota u hrvatske diskoteke. Iako su vlasnici Hrvati "navija" se srpska glazba, jer ju hrvatska mladež traži. Tome nije razlog pomanjkanje domoljublja nego potpuno nezanimanje za svaku kulturu, pa tako i hrvatsku. Posljedica je slušanje glazbe najniže kulturne razine, ustvari glazbenog "šunda". Nazočni su sa žaljenjem priznali da hrvatske udruge naprosto više ne znaju što bi još pokušali da bi privukli mladež.

Druga tema razgovora odisala je mnogo većom nadom. Iako još uvijek postoje knjižnice koje hrvatske knjige trpaju u "jugoslovenski" koš ili ih uopće ne nude, ipak ima i dobrih vijesti. Knjižnica u Düsseldorf-u je pristala na odvajanje hrvatskih knjiga, knjižnica u Stuttgart-u bi željela odvojiti hrvatske knjige, ali traže pomoć stručne osobe koja dosad nije nađena, u Frankfurt-u postoji hrvatski odjel. Zanimljiv je slučaj Wiesbaden-a gdje HKZ već duže vremena nastoji postići osnivanje hrvatskog odjela ali u knjižnici taj zahtjev ne nailazi na razumijevanje. Odbijanje se, pored drugih klimavih isprika, pravda bojazni od knjiga koje bi širile nekakvu "propagandu". Prijedlog HKZ-a da se hrvatske knjige naručuju preko središnje knjižnice koja im poznaje sadržaj nije polučio uspjeh, jer njemačka središnja knjižnica - nema hrvatskih knjiga ! Stjepan Sučić je dao nekoliko prijedloga za nastavak nastojanja za osnivanje hrvatskih odjela u njemačkim knjižnicama: nuditi hrvatske knjige prevedene na njemački, nuditi njemačke knjige prevedene na hrvatski, prirediti putujuću izložbu knjiga, koja bi stajala na raspolaganju svakom ogranku ili udruzi-kolektivnom članu koji ju pozove.

Na kraju razgovora dogovoren je sljedeći susret pod okriljem Matice hrvatske: domaćin će biti HKD iz Frankfurta, a susret će se održati u jesen 1999. godine.

(IVAn)

M A T I C A H R V A T S K A

Stoljeća hrvatske književnosti

(format 14x20 cm, uvez: koža/platno)

Ante Starčević: *Književna djela*

Priredio Dubravko Jelčić, str. 510, 190,00 kn

Fran Krsto Frankopan: *Djela*

Priredio Josip Vončina, str. 376, 180,00 kn

Mile Budak: *Ognjište I.*

Priredio Dubravko Jelčić, str. 458, 180,00 kn

Mile Budak: *Ognjište II.*

Priredio Dubravko Jelčić, str. 400, 180,00 kn

Mile Budak: *Pripovijetke/ Ratno roblje*

Priredio Dubravko Jelčić, str. 424, 180,00 kn

Junije Palmotić: *Izabrana djela*

Priredio Rafo Bogišić, str. 422, 180,00 kn

Dživo Bunić Vučić: *Djela*

Priredila Dunja Fališevac, str. 192, 140,00 kn

Antun Bonifačić: *Književna djela*

Priredio Miroslav Šicel, str. 374, 180,00 kn

Usmene lirske pjesme

Priredio: Stipe Botica, str. 306, 160,00 kn

Folklorno kazalište

Priredio Ivan Lozica, str. 440, 180,00 kn

Milan Begović: *Pjesme, Proza*

Priredio Boris Senker, str. 376, 180,00 kn

Milan Begović: *Drame*

Priredio Boris Senker, str. 356, 180,00 kn

Milan Begović: *Giga Barićeva I.*

Priredio: Boris Senker, str. 320, 180,00 kn

Milan Begović: *Giga Barićeva II.*

Priredio Boris Senker, str. 472, 180,00 kn

Ksaver Šandor Gjalski: *Pod starimi krovovi*

Priredio: Miroslav Šicel, str. 320, 180,00 kn

Ksaver Šandor Gjalski: *U noći*

Priredio: Miroslav Šicel, str. 356, 180,00 kn

Ksaver Šandor Gjalski: *Pripovijetke i članci*

Priredio: Miroslav Šicel, str. 344, 180,00 kn

Poslovice zagonetke i govornički oblici

Priredio: Josip Kekez, str. 380, 180,00 kn

Dinko Šimunović: *Izabrana djela*

Priredila: Dunja Detoni Dujmić, str. 472, 180,00 kn

Silvije Strahimir Kranjčević: *Izabrana djela*

Priredio: Ivo Frangeš, str. 468, 180,00 kn

Vladimir Kovačić / Vinko Nikolić: *Izabrana djela*

Priredio: Dubravko Jelčić, str. 626, 240,00 kn

MATICA HRVATSKA

10000 Zagreb, Ulica Matice hrvatske 2/ Strossmayerov trg 4,
tel. +385 (0) 1 278-181, 420-775, 275-239, 278-332, 422-177,
275-333, 275-363, fax: +385 (0) 1 425-475.
Žiro račun: 30106-678-74993. Devizni račun kod Zagrebačke
banke 30101-620-16/25731-3206505

M A T R I X C R O A T I C A

Povratak u domovinu

Oproštaj od dugogodišnje članice HKZ-a Wiesbaden, Gabrijele Fijala

Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden je u subotu, 24. travnja 1999. priredila mali oproštajni domjenak za Gabrijelu Fijala, koja se nakon deset godina provedenih u Njemačkoj vratila u domovinu.

Gabrijela se kulturnoj zajednici pridružila od samog njenog osnutka, a bila je jedna od rijetkih mladih osoba koja je vrlo angažirano djelovala unutar zajednice. Vodila je dječji zbor, pratila je djecu u Malu ljetnu školu hrvatskoga jezika i kulture u Crikvenici i Novom Vinodolskom, bila je glazbena urednica mnogih božićnih priredaba HKZ-a, a zadnje dvije godine vodila je žensku folklornu grupu, pa se zajednica željela zahvaliti i dostojno je ispratiti.

Predsjednica HKZ-a, Biserka Andrijević se u malom uvodnom govoru obratila Gabrijeli, naglasivši kako je njen odlazak gubitak za zajednicu, ali da se bez imalo dvojbe radujemo njenoj sreći, njenoj odluci da se vrati u Hrvatsku i da tamo osnuje obitelj. Zahvalila je Gabrijeli na njenom požrtvornom radu, poželjela joj mnogo sreće u braku, uspjeha u radu i ugodan boravak

u domovini u lijepom Valpovu. Tim željama pridružila se gospođa Nada Višak koja je to učinila u ime folklorne grupe. Zahvalila je i Kulturnoj zajednici koja je tako brzo uspjela naći zamjenu za Gabrijelu, što je omogućilo da folklorna grupa normalno nastaviti radom uz novu voditeljicu, gospođu Tihanu Zubek.

I Gabrijela se je željela s par riječi oprostiti od nazočnih. Zahvalila se svima na lijepo pripremljenom oproštaju i rekla kako joj je skoro 10-godišnji rad u HKZ-u donio mnogo radosti. Za nju je nešto najprirodnije bila želja osobno doprinijeti ostvarenju nacionalne neovisnosti, a HKZ - neumorno radeći na promičbi hrvatske kulture - joj je za to pružila najbolju priliku. Na kraju je nazočnima poželjela da ju što prije slijede na putu prema domovini.

U ugodnom ozračju, u razgovoru, uz ukusno pripremljeno jelo i piće, uz pjesmu i ples nismo ni primjetili kako vrijeme prolazi. Opraštali smo se tako od Gabrijele od četiri sata poslijepodne do deset sati navečer.

(BAn)

Gabrijela Fijala zahvaljuje na srdačnom oproštaju

Hrvatska jezična okomica

Predavanje prof. dr. Milana Moguša o osnovama povijesti hrvatskoga književnoga jezika

O hrvatskom jeziku se vrlo često i mnogo pisalo otkako je Hrvatska postala nezavisna, ali još uvijek nedovoljno. Ta predugo je on bio sustavno siromašen i otuđivan, čak prekrštavan i nazivan izmišljenim nazivima. Povijest mu se krivotvorila i zatirala. Pokušaji hrvatskih jezikoslovaca da se posljedice toga jezičnoga nasilja što prije otklone, dočekani su u međunarodnim stručnim krugovima većinom odbojno, čak neprijateljski (čast iznimkama). I nestručnjaci kojima jezikoslovlje uopće nije zanimanje, odjednom su više znali o hrvatskom jeziku od Hrvata samih. Ipak su nepobitne znanstvene činjenice s vremenom prevladale proizvoljne i neutemeljene tvrdnje, pa se danas napisi o hrvatskom jeziku mogu više posvetiti njemu samom, a manje otklanjanju još postojećih otpora njegovoj samosvojnosti.

No iako se rasprave danas rjeđe vode javno, već više u zatvorenim krugovima znanstvenika, iako napisa o hrvatskom ima manje, ne znači da više nisu potrebni. Baš naprotiv! Što znanstvenici imaju više vremena, to su plodovi njihovih istraživanja sveobuhvatniji. Zato danas možemo (i trebamo !) o hrvatskom naučiti više nego pred nekoliko godina. Imajmo pri tom na umu: velike štete počinjene hrvatskom jeziku bit će otklonjene tek onda, kad i mi "obični" Hrvati usvojimo hrvatske riječi i hrvatski izražaj, a odbacimo nametnute tuđice.

Postoji li bolji način produbljivanja znanja i poznavanja hrvatskoga jezika od izravnoga razgovora sa prof. dr. Milanom Mogušem, znanstvenikom i poznatim jezikoslovcem, piscem mnogih djela o hrvatskom jeziku (jedan od pisaca "Londonskog pravopisa"), dopredsjednikom HAZU-a ? Predsjedništvo

HKZ-a je bez oklijevanja odlučilo iskoristiti priliku za susret s njim i prirediti njegovo predavanje u Wiesbadenu pod naslovom "Hrvatska jezična okomica". Želimo napomenuti i uspješnu suradnju s AMAC-om s kojim smo zajednički pozvali prof. Moguša i koji je također priredio jedno njegovo predavanje, dan kasnije, u Mainzu.

Prof. dr. Milan Moguš

Predavanje u Wiesbadenu je održano u petak, 7. svibnja u prostoriji HKM-a (Holsteinstr.). Moramo iskreno priznati da smo za susret s tako poznatom osobom i tako važnom temom očekivali bolji posjet. Broj od 20-tak nazočnih nije bio zadovoljavajući, ali je zato samo predavanje ispunilo sva očekivanja. Prof. Moguš obradio je naime jednu od značajki hrvatskog jezika o kojoj se najmanje pisalo - povijest književnog jezika. Istaknuo je kako je upravo ta povijest - počevši od Bašćanske ploče, nastavivši Marulićem, Gundulićem, Matošem i brojnim drugim velikanima hrvatske književnosti - nepobitan dokaz samosvojnosti hrvatskoga jezika. Hrvati su vrlo

rano - mnogo ranije od ostalih južnih Slavena - i potpuno samostalno razvili književni jezik, što znači jezični standard kojeg su se pridržavali kod pisane riječi. Po jednom svom svojstvu je hrvatski jezik jedinstven, a to su njegova tri narječja. Njihovo postojanje i razvoj može se pratiti od davnine kroz povijest hrvatskoga književnoga jezika, jer su u njemu sva tri bila zastupljena i sva se nazivala hrvatskim. Prof. Moguš je spomenuo rječnik Ivana Belosteneca iz 18. stoljeća u kojem su poredbeno prikazane riječi na sva tri narječja. Znači da se upravo uz pomoć povijesti dokazuje svu besmislicu pokušaja da se prema narječju Hrvati ne samo podijele nego im se i hrvatstvo ospori. Prof. Moguš pojasnio je i neke za mnoge prisutne iznenađujuće činjenice. Evo o čemu se radi. Krajem 19. stoljeća se nažalost našlo Hrvata koji su upali u klopku teza tzv. mladogramatičara. Te teze su u Europi u 19. stoljeću bile dosta raširene, a potekle su iz Njemačke. U biti su jezikoslovnu znanost temeljile samo na suvremenom narodnom jeziku. Hrvatski jezikoslovac druge polovice 19. stoljeća, Tomo Maretić je, slijedeći teze mladogramatičara, kao temelj hrvatskoga govornoga jezika uzeo štokavsko narječje, jer je ono opet služilo kao temelj za hrvatski književni jezik. Polazeći samo od štokavice, a zapostavljajući druga hrvatska narječja on je u svojim radovima prešućivao mnoga vrlo stara hrvatska književna djela pisana čakavicom, a isto tako i novija na kajkavskom, osakativši tako hrvatsku književnost i hrvatski jezik. Što više, on je prevelik značaj pridavao djelima Vuka Karadžića samo zato jer je taj pisao štokavicom, pa je čak potpuno neopravdano odbacivao valjane hrvatske riječi (u uporabi podjednako u govornom kao i u književnom jeziku), jer ih nije nalazio u Karadžićevim djelima. Bjelodano je kako je Maretić žrtvovao hrvatski jezik za volju nekog južnoslavenskog jezičnog jedinstva. No umjesto zahvalnosti Hrvati su, osim velike štete za hrvatski jezik, dobili - velikosrpsku politiku ! Služeći se upravo Maretićevim znanstvenim radovima (utoliko gore što je Maretić inače bio vrlo sposoban i svoje radove znanstveno vrlo dobro obradio)

velikosrpski su krugovi osporavali ne samo hrvatski jezik, nego i hrvatsku nacionalnost. Protiv radova Tome Maretića pobunio se Antun Radić, no oni su ponovno oživljeni u komunističkoj Jugoslaviji. Iznova ih je 50-tih godina pobio Ljudevit Jonke, a potpuno su odbačeni i u "Deklaraciji o nazivu i položaju hrvatskoga književnoga jezika" iz 1967. godine, koju je također pokrenuo Jonke, a potpisali brojni hrvatski intelektualci, među njima i naš predavač Milan Moguš.

Prof. Moguš nam je ispričao još jednu zanimljivost. Na jednom skupu je srpskim kolegama rekao da "srpski nije štokavski". Kad su oni zinuli od čuda, pojasnio im je da nema srpskog niti čakavskog, niti kajkavskog, nego ima samo jedan govor, pa zato i samo jedan naziv - naprosto srpski, takav kakav je.

Poslije predavanja prof. Moguš je odgovarao na brojna pitanja, što je samo potvrdilo, koliko je zanimanje pobudilo njegovo izlaganje. Kad je u jednom trenutku prekinuo neprekidno javljanje za riječ kako bi predstavio svoju najnoviju knjigu: "Povijest hrvatskoga književnoga jezika", u kojoj je tema današnjeg predavanja sustavno obrađena, pa daje iscrpan odgovor na sva upravo postavljena pitanja, većina nazočnih je odmah odlučila nabaviti knjigu.

Poslije predavanja, prilikom zajedničke večere, bilo je još mnogo govora o hrvatskom jeziku, o njegovom neprocjenjivom značenju za hrvatsku kulturu i hrvatsku samosvojnost, o teškom i žilavom otporu pokušajima njegovoga zatiranja. Upravo naš sugovornik, prof. Moguš, bio je u prvim redovima toga otpora.

Iako u početku nezadovoljni odzivom, bili smo kasnije vrlo zadovoljni tokom predavanja i pokazanim zanimanjem, kako po navrlim pitanjima, tako i po velikom broju kupljenih knjiga. Za HKZ je to potvrda da je daljnje širenje saznanja o hrvatskom jeziku itekako potrebno. Sad kad imamo hrvatsku državu, to nam ne bi smjelo biti teško.

(IvAn)

Veseloj družini ni kiša ne smeta

Druženje uz roštilj na izletištu Platte za članove i prijatelje HKZ-a Wiesbaden

Nedjeljno poslijepodne 6. lipnja je nažalost bilo kišovito, ali nitko od pristiglih na tradicionalni proljetni izlet i roštilj HKZ-a na izletištu Platte nije požalio što je došao. Znali smo da prostrana, stara, drvena koliba kod "Jagdschloß-a" na prijevoju Platte pruža dovoljno mjesta za sve nas. Kad smo stigli iznenadila nas je promijenjenim izgledom. Dobila je novi limeni krov, koji se baš i ne uklapa u prostor iako se gubi među okolnim visokim borovima. U kolibi smo se udobno smjestili, a novi krov iznad glave, makar i limeni, na nas je djelovao umirujuće i spokojno.

Ovoga puta zbog oblačnog vremena nije bilo tako puno članova i prijatelja kao prošle godine ali nas je bilo dovoljno da dobrim dijelom popunimo veliku kolibu i da naravno, uz pečene odreske, razne salate i hrvatsko vino, zapjevamo: "Malo nas je, al' smo junaci!"

Nemoguće je ponoviti o čemu se sve razgovaralo ovoga nedjeljnog poslijepodneva, možda bi bilo lakše reći o čemu se nije govorilo. Bila je to jednostavno bujica veselih riječi, šala i prijateljskog uvjeravanja i nadmetanja. Veselom ugođaju doprinijela je dobrim dijelom Hrvatska kulturna zajednica koja se ove godine pobrinula za obilje jela i pića, pa su nazočni samo trebali bezbrižno došetati (dovesti se).

Rastajemo se malo prije mraka, jer koliba je ipak koliba i nema druge rasvjete osim danjeg svjetla. Kiša je prestala, pa pred kolibom još oklijevamo s rastankom, a svojim dobrim raspoloženjem kao da ljutimo nebo koje nas mrko i namršteno gleda.

Hrvatskoj kulturnoj zajednici se u ime svih nazočnih srdačno zahvaljujem na lijepo pripremljenom izletu i opraštam joj na lošem vremenu.

Ante Marinčić

Dobro raspoloženje pred kolibom na izletištu Platte

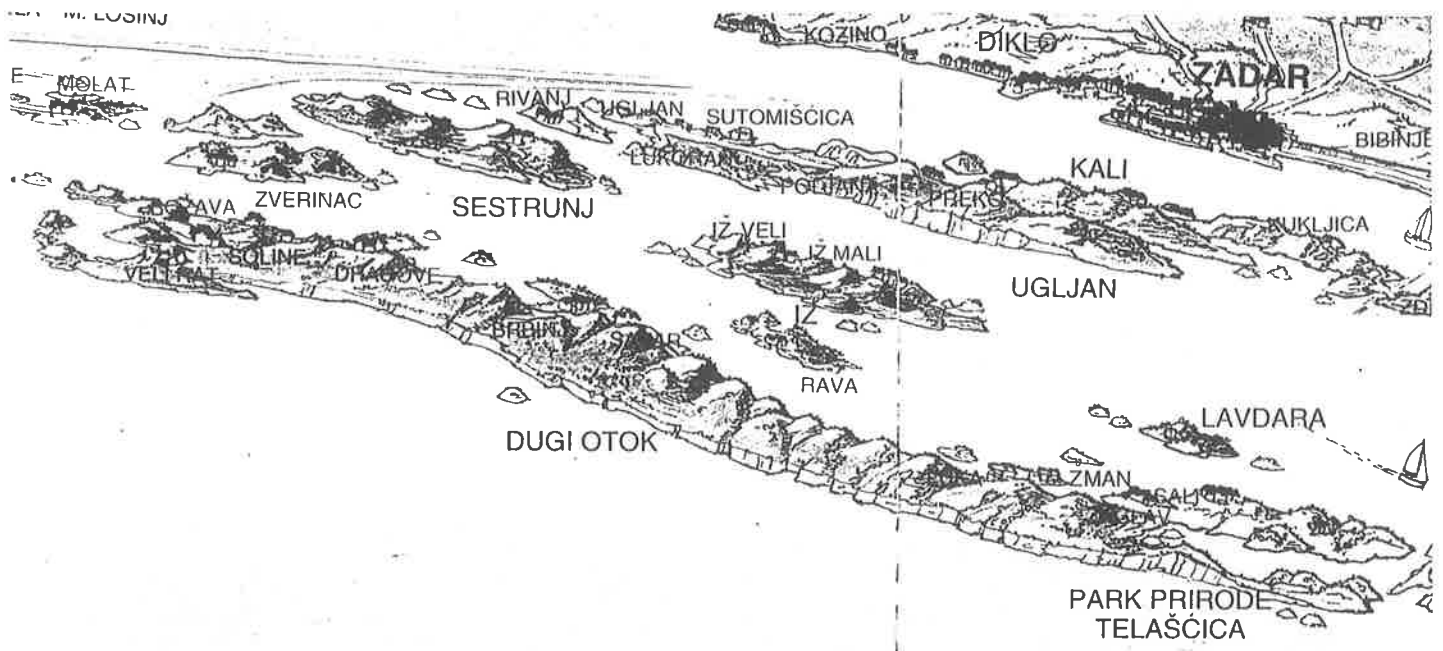
Kratko putovanje dugačkim otokom

Posjet Dugom otoku i upoznavanje njegovih prirodnih ljepota, sela i stanovnika

Od desetak većih otoka na Jadranu Dugi otok je najmanje poznat. On je zapravo nepoznat. Mnogi su samo čuli za nj, ali gdje se nalazi, o tome ne bi znali ništa reći. Ipak je to otok sedmi po veličini, a po poznatosti su manji otoci kao što su to Rab, Vis ili Ugljan ispred Dugog otoka. Pred nekoliko godina je bio čak tako turistički i promican: "Upoznajte nepoznati otok - Dugi otok". Mislim, pa tome se i nadam, da ćete ga pročitavši ovaj tekst malo bolje upoznati.

malo širi, skrile su se brojne doline, na tom otoku nazvane poljima. Ona su zapravo vrtače, koje su tipična pojava kraškog područja istočne strane jadranske obale i njezinog neposrednog zaleđa. Među tim poljima ima i onih koja zaslužuju da se o njima nešto posebno kaže, ali o tom ćemo kasnije.

Na otok se ne može doći po suhom ili pješice (na noge, kako bi to ljudi na Dugom otoku rekli).

Ispred Zadra poredalo se nekoliko nizova većih i manjih otoka. Može se prepoznati barem tri niza otoka. Gledajući iz Zadra u prvom nizu su veći otoci Ugljan i Pašman, u drugom Sestrunj i Iž te u trećem Dugi otok i Kornat.

Među svim tim većim i manjim otocima, a ima ih oko dvije stotine, Dugi otok je najveći. Udaljen je od kopna dvadesetak kilometara. Njegov oblik mu je dao ime: dug je 41 km a u prosjeku je širok oko dva kilometra. U jugoistočnom dijelu je širok oko 4 km, ali je sjeverozapadni dio velikim dijelom uži od 1 km. Otok je brdovit. Najviši vrhovi se nalaze po sredini otoka, tamo gdje je otok i najuži: Vela straža 338 m nad morem. Ima dosta vrhova koji su nešto viši od 200 m, ali su većinom to bregovi koji dostižu visinu od 100 do 150 m. Između tih bregova, pogotovo u južnom dijelu gdje je otok

Budući da smo mi ljudi slabi plivači, to zbog udaljenosti, osim nekih plivača-maratonaca, ne možemo niti plivajući doći. Na otok se dakle obično dolazi brodovima. Vlastitim brodom se može bilo gdje pristati, ali javna plovila, dakle trajekti koji povezuju Dugi otok s kopnom i obratno, pristaju u dvije luke na otoku: Zaglav u južnom dijelu otoka i Brbinj na srednjem dijelu. Pozivam vas da mi se pridružite i sjednete u moj minibus sa staklenim krovom, pa ukrcavši se u Zadru na trajekt, krenete sa mnom u Brbinj.

Upravo su tri sata poslije podne. Sunce je još visoko, ne obazire se ono na naš način računanja (ljetnog) vremena. Ono se je tek dva sata pomaklo od svog vrhunca u podne. Maestral ipak osvježava srpanjsko popodne. Napuštamo zadarsku luku i krećemo pramcem prema vjetru. S lijeve strane

nanizala su se naselja na otoku Ugljanu, tamo malo na jugu Kali pa Preko, Sutomišćica pa Lukoran, a s desne strane na kopnu Diklo pa Kožino i Petrčane. Tamo daleko preko Vira i Paga koji se jedva naziru, vinuo se u vis - od 0 m nadmorske visine do 1700 m - Velebit. Naziru se vrtohlave bezdanosti obiju Paklenica i malo više prema jugu zubatost Tulovih greda.

Primićemo se kraju otoka Ugljana na kojem se je smjestilo istoimeno raštrkano mjesto Ugljan, a time i naglom zaokretu u lijevo u tjesnac kojega zovu Veli Ždrelac za razliku od Malog Ždreca koji se nalazi između Ugljana i Pašmana. Prošavši kroz tjesnac ugledamo Dugi otok u svoj njegovoj dužini. Istina, slabo se raspoznaju pojedinosti jer sunce se upravo spustilo nad otok pa nam bliješti u oči.

Nakon devedeset minuta vožnje od Zadra stižemo u Brbinj. Sama riječ "Brbinj", prema tumačenju P. Skoka, dolazi od latinske riječi "verbenica" i znači grančica lovora ili mirte, pa bi prema tome Brbinj bio mjesto lovora. Uplovivši u brbinjsku luku koja je s jedne strane još i otočićem zatvorena, dobiva se dojam da smo uplovili u neko jezero. Prostrana luka, zaštićena od svih većih valova i jačih vjetrova, daje izvrsnu zaštitu jedriličarima. Zbog svoje veličine a i zbog njezinog središnjeg položaja na otoku, u njoj je sagrađeno pristanište za trajekte. Zadnjih se nekoliko godina može iz Brbinja kolima izravno otploviti ne samo u Zadar nego i u Rijeku i štoviše, u talijansku Anconu, pa je Brbinj na taj način postao međunarodna luka. Po tome bi Dugi otok bio bolje povezan sa svijetom nego mnogi drugi otoci na Jadranu, što je ipak samo privid. Lijepo je to da s Dugog otoka jedan put tjedno možemo otploviti u Anconu ili Rijeku, ali bi još bolje bilo kad bi se više puta tjedno moglo izravno otploviti za ili doploviti iz Lošinja, jer je Lošinj dalje povezan preko Cresa s Rijekom i s Istrom. Ovako (skoro) svi putevi za Dugi otok i s otoka praktički vode preko Zadra, što za razvoj Dugog otoka naravno predstavlja izvjesnu kočnicu.

Iskrcavši se s trajekta idemo prema glavnoj dugootočkoj cesti koja je građena sedamdesetih i početkom osamdesetih godina ovog stoljeća a kako-tako završena sredinom devedesetih. Na glavnoj cesti skrećemo na desno. Nekoliko kilometara vožnje uzbrdo dovodi nas preko brdskog grebena Dugog otoka na drugu stranu prema otvorenom moru, prema pučini, prema "kulfu", kako to otočani zovu. Osim mora i

plavetnila neba koje se u izmaglici horizonta spaja i miješa s pučinom, ništa se ne vidi. Da, vidi se možda u daljini pokoji preookeanski brod, i tu ispod u blizini možda koja ribarska barka ili koja jedrilica.

Vozeći dalje prema sjeverozapadu vidimo jedan mali otočić, potpuno plosnat, jedva da izlazi nad more, svojim me oblikom podsjeća na kotlet. Zove se Mežanj i jedini je otok koji se nalazi "ispod" Dugog otoka (strana svijeta prema Italiji je dolje, a prema hrvatskom kopnu gore). Mežanj ima isto podrijetlo imena kao i mjesto Žman, o čemu ćemo kasnije. Mežanj je odvojen od Dugog otoka plitkim kanalom širokim koju stotinu metara. Mogli bismo i tamo poći i vidjeti kako bi bilo sasvim lijepo ondje se okupati, ali zbog vremena koje nam je ograničeno mi idemo dalje i uskoro ugledamo s desne strane ceste crkvu na vrhu brda s nevelikim tornjem koji se nadaleko vidi s prostora međuotočkih kanala. Oko crkve selo - to su Dragove. Po broju i izgledu kuća selo bi bilo za više stotina stanovnika. Kuće su uglavnom obnovljene, uređene ali najveći dio godine stoje prazne. Njihovi vlasnici su u Zadru, Zagrebu a ponajviše u Americi. U selu preko cijele godine živi samo tridesetak ljudi. Na zgradi trafostanice stoji vapnom napisana parola iz onog vremena: "Živio 29. dan republike". Pomišljam - trideseti ne treba živjeti. Ljeti selo ipak živne, a slične prilike su i u ostalim selima koje ćemo još posjetiti.

Nakon nekoliko kilometara skrećemo s glavne ceste i silazimo u Božavu, selo smješteno u nevelikoj uvali i, za razliku od drugih sela na otoku, kuće su sve na okupu. Ovo selo je u turističkom smislu najrazvijenije. Postoji jedan turistički hotel sagrađen u stilu socijalističke izgradnje šezdesetih i sedamdesetih godina a sastoji se od nekoliko manjih hotelskih zgrada u borovoj šumi koju je pred tri četvrtine stoljeća zasadio tadašnji župnik. U Božavi se nalazi i crkva s najvišim crkvenim tornjem na Dugom otoku. Kada su Božavljeni počeli graditi taj toranj, priča se, da su im Dragovci rekli: "Samo vi zidajte, ne će vam biti viši nego što je naš!"

Vraćamo se na glavnu otočku cestu i skrećemo opet na desno. Nakon kratke vožnje kroz usjek prelazimo opet na "donju" stranu otoka. Odjednom puca pogled na cijeli krajnji sjeverni dio otoka. "Prekrasno" - to bi bila riječ koju biste sigurno izustili da se u stvarnosti nalazite sa mnom u

minibusu. Tu dolje lijevo je prekrasna plaža Saharun i u njoj usidreno pedesetak jahta sa svih strana svijeta, ravno pred nama je velika prirodna luka Solišćica obuhvaćena s dva izdužena kraka otoka i s još jednim poluotokom u sredni među njima. Na tom poluotoku smjestilo se malo mjesto Verunić. Lijevo od Verunića, niti sto metara daleko preko uskog morskog prolaza smjestilo se selo Veli Rat, mjesto koje i Zvonimir Balog u svojoj zemljopisnoj poeziji spominje i kaže da su Veloraćani skroz na skroz miroljubivi ljudi. Veli Rat nema nikakve veze s nijednim ratom, ni u prošlosti ni u sadašnjosti, nego tako Veloraćani zovu ono što mi drugi kažemo "rt", pa bi to zapravo bio "Veli Rt", ali bi to nama otočanima zvučalo smiješno. I doista se selo Veli Rat smjestilo na dugačkom ravničarskom rtu na kojemu su pronađena oruđa ljudi koji su živjeli još u starije kameno doba. To je bilo doba kad Dugi otok nije bio otok nego sastavni dio kopna. Razina morske površine je tada bila više od stotinu metara niža nego današnja, jer je u ono vrijeme dok je svijetom vladalo ledeno doba, u ledenjacima sjeverne Europe, Azije i Amerike bilo vezano toliko vode, da su tada praljudi mogli doći na prostor Dugog otoka pješice. U daljini prema kraju tog rta opažamo toranj svjetionika čije se svjetlo vidi iz daljine od dvadeset milja i tako velikim dijelom Jadrana pokazuje put moreplovcima.

Spustivši se malo niže prema toj velikoj prirodnoj luci ugledamo na desnu stranu Soline, malo mjesto s dvije skupine kuća. Ime mjesta kaže, da su tu nekada bile solane, ali danas se sol tu više ne proizvodi. U uvali se vidi cijeli niz plovaka. Na konopcima tih usidrenih plovaka uzgajaju se dagnje a to je i jedino mjesto na otoku za njihov uzgoj.

Vrijeme je za povratak prema drugom dijelu otoka, jer i njega želimo malo obići.

Prošavši natrag uz Božavu, Dragove i Brbinj nailazimo na jedan odvojak ceste u lijevo. Skrenemo li tim odvojkom, ući ćemo nakon stotinjak metara u raštrkano neveliko selo Savar. Odmah na početku nalazi se spomenik poubijanim Savranima. Za vrijeme Drugog svjetskog rata Savar je bilo mjesto otkuda je najveći broj ljudi otišao u partizane. Zato su Talijani, koji su tada bili prisvojili iskonski dio Hrvatske, selo spalili i četrdesetak ljudi poubijali. Župnikova kuća još tu stoji spaljena.

Spustajući se strmom cestom do obale doći ćemo do slabo izražene savarske luke. Zaštićenost luke je nešto povećana otkad su jedan mali otočić nasipom spojili s Dugim otokom. Otočić koji je postao poluotokom zove se Sv. Pelegrin. Na njemu se nalazi najstarija sačuvana crkva Dugog otoka. Ona je sagrađena prije doba romanike dakle najkasnije u 11. stoljeću. Uz crkvu se nalazi savarsko groblje. Neke grobnice su na taj način izrađene, da meni svaki put kad to groblje vidim pada na pamet latinska poslovice: de gustibus non est disputandum (o ukusima ne treba raspravljati).

Sa Savrom smo završili obilazak dužeg ali površinom i pučanstvom manjeg dijela otoka. Krenemo li dalje prema jugoistoku uzdužnom cestom, opazit ćemo, da je sljedeće mjesto udaljenije nego što je to bilo u onom dijelu koji smo već prošli. Za to postoji i razlog. Tu se je otok suzio na minimum a doseže maksimalnu visinu od 338 m. To je dakle područje strmih padina i nepovoljno za bilo kakvu izgradnju i poljoprivredu. Tu su doslovno neprohodne šume makije, osim ako zbog raznih požara makija nije izgorjela. Kažu da bi se kroz tako gustu makiju jedva zec mogao provući.

Cesta se probija u visini od pola brda, dakle prilično visoko. S lijeve strane preko mora pruža se pogled na neveliki otok Ravu. Mala i Vela Rava, jedina mjesta na tom otoku, vide se kao na dlanu. Još tamo dalje preko Rave vidi se otok Iž pa još dalje Ugljan sa srednjovjekovnom tvrđavom Sv. Mihovil. U toj staroj tvrđavi se nalazila još jedina radio-televizijska relejna postaja koju Srbi u ovom kraju Hrvatske nisu bili zauzeli. S relejne postaje na Čelavcu na Velebitu, koji se odavde za bistrog vremena može prostim okom vidjeti, mogli smo dobro primati njihov tv-program i slušati njihovu tursku glazbu. Postaja na tvrđavi je naravno smetala Srbima, pa ju je JNA koja je "samo čuvala bratstvojedinstvo" iz aviona raketirala, ali srećom bez uspjeha.

Prošavši jednu visoravan počinjemo se naglo spuštati. S lijeve strane ispod nas ukazuje se velika prirodna luka i selo Luka. Ovdje s visine vidi se tako reći svaka pojedinost. Brodići privezani za mulom, putovi, kuće, crkva... Dražestan krajolik.

Nakon daljnjeg kilometara vožnje cestom, već smo se spustili u dolinu, pa nakon blagog uspona ugledamo Žman. Kao rođeni Žmanac mogu vam o

njemu malo više kazati pa zato ćemo se na temu Žmana vratiti. Već je večer, moramo i večerati. Najbolje će biti svratiti k meni. Speći ću na gradelama jutrošnje srdele. Iako su one najbolje kad ih se neposredno nakon ulova stavi na gradele, nadam se da ni ove ne će biti loše.

Poslije obilate i slasne večere zalivene dobrim žmanskim vinom uživamo u smiraju dana. Na zapadu žare zadnji tragovi crvenog, nedavno zašlog sunca. Za koji trenutak će izgledati kao da sunca tamo nikad nije ni bilo. Zvijezde sve više i više ispunjaju nebo. Eno tamo visoko prema zapadu Arktura, čuvara Velikog medvjeda, iznad naših glava okrunila nas Sjeverna kruna, pa onda za njom korača Herkul, a zvijezde Lira sa svojom najsjajnijom zvijezdom Vegom inspirira nas da u njezinoj pratnji zapjevamo tiho, tiho: "Gori nebo visoko, doli more duboko". Čini nam se da lebdimo na krilima Labuda ili Orla koji lete prema sjeveru u gustoj Kumovoj slami. Šteta samo da rasvjeta Zadra priječi pogled na Kasiopeju i uz sjeverozapadni horizont na krilatog konja Pegaza.

U daljnji obilazak otoka bi najbolje bilo krenuti sutra rano ujutro. Svježina jutra uz opojni dah mirisnih trava mediterana bila bi krasan doživljaj. Ja to predložih, pa iako nipošto nisam ranoranilac, potrudih se, te sa suncem krenusmo prema južnom kraju otoka. Nakon dvadeset minuta vožnje stigismo do samog kraja u Malu Proversu. U samom prolazu Maloj Proversi postoje još danas ostaci rimskih zgrada. Neki dijelovi zgrada se nalaze ispod morske površine. To je posljedica spuštanja tla istočne jadranske obale. Godišnje se spusti naša obala za 1 mm. Dakle u 2000 godina 2 m. Ovaj prolaz se je u rimsko doba moglo prijeći obuven ne smočivši obuću. Dugi otok i Kornat bili su očito tada jedan otok. Rimljani su tu imali svoje ribnjake i druge gospodarske zgrade. Stručnjaci to zovu "villa rustica", dakle "kuća na selu" kako bi se to moglo slobodno prevesti.

Sam poluotok na kojemu se nalazimo i koji sa sjeveroistočne strane zatvara glasovitu prirodnu luku Telašćicu zove se Čuh. Tamo prema sjeveru je uvala Čuška a onaj rt na sjeveru odavde zove se Punta Čuška. Taj naziv je ostatak nekadašnjeg grčkog imena za cijeli otok: Pyzuch. Tako pišu stručnjaci: P. Skok i drugi. Na ovom dijelu otoka opet ima tragova ljudske djelatnosti iz vremena starijeg kamenog doba, iz vremena mlađeg kamenog doba i kasnije iz vremena željeznog doba,

dakle iz vremena kada su stari Iliri, u ovom kraju Liburni, nastavali naše krajeve.

Opažam, da ako ovako nastavimo, nikad nećemo završiti obilazak otoka. Požurimo dakle.

Vraćamo se i ulazimo u samo selo Sali. Čudno ime nepoznatog podrijetla. Selo Sali je naš grad. To je najveće mjesto (oko 1000 stanovnika) na Dugom otoku i "središte" dugootočke općine, Saljani bi rekli saljske općine. Nad vratima sjevernog ulaza u crkvu nalazi se natpis na glagoljici koji govori o tome, kada su Saljani proširili svoju crkvu.

Izašavši iz Sala, krećemo desno po glavnoj otočkoj cesti, ali ju nakon kilometar vožnje opet napuštamo i skrećemo lijevo u Telašćicu - park prirode. Mnogo puta ste na fotografijama iz zraka vidjeli ovu ljepotu. Često stoji napisano da su to Kornati. Na onoj slici s jednim jezerom na početku, s velikom lukom i u njoj više otočića nisu Kornati nego Telašćica Dugog otoka. Tek tamo u pozadini se vide Kornati. A mi ćemo tu panoramu pogledati s jedne uzvisine, s brda Grpašćak na kojemu se još danas nalazi vojna utvrda i izvidnica, koju je u ono vrijeme bila Austrija podigla. Doista puca pogled na sve strane i ovu ljepotu vam ja ne ću opisivati u ovakvom zamišljenom putovanju po otoku. Dođite i vidite sami pa prosudite da li pretjerujem.

Jezero Mir na Dugom otoku s uvalom Telašćica u pozadini

Vraćajući se odavde možemo napraviti nekoliko kratkih izleta u pokrajnja polja: Štivanje polje s očuvanim ruševinama crkve sv. Ivana, Gmajno polje skoro potpuno zapušteno ili u Dugo polje, najveće polje na Dugom otoku na kojemu se nalazi crkvića sv. Ante Padovanskog, sagrađena na

temeljima nekadašnje crkve sv. Antuna Opata, a koja vjerojatno potječe iz ranokršćanskog vremena. Tu crkvu su gusari znali više puta opljačkati, pa je napuštena i tek u prošlom stoljeću sagrađena ova sadašnja.

Idemo sada malo na Zaglav. Zaglav se zove zato, jer se selo smjestilo na visoravni iznad luke Triluke, sada trajektno pristanište, iza glavice jednog brda. Na kraju sela nalazi se samostan Franjevac trećoredaca glagoljaša. Na ulazu u samostan stoji jedan glagoljski natpis koji kaže da je crkva sv. Mihovila posvećena 1458. godine. Za vrijeme Drugog svjetskog rata, kada su naše krajeve bili prisvojili Talijani, nazvali su ovo mjesto "Belvedere" što će reći "Lijepi vidik". I doista s ove uzvisine se lijepo vidi čitavo zadarsko otočje, Ravni kotari i nadasve Velebit.

Prije nego se vratimo u Žman idemo obići dva znamenita žmanska polja: Velo i Malo jezero, ili kako ih se također katkad naziva, Velo i Malo blato. Ta dva "jezera" su samo zimi jezera, jer tada ona poplave. U ljetnom periodu su to veoma plodna polja, jer uvijek imaju vode u izobilju. Dovoljno je samo iskopati jamu od kojeg metra ili dva dubine i već imaš vode za zalijevanje kultura. Iz ovog jezera se napaja dugootočki vodovod, koji za sada vodom snabdijeva samo Žman. Ima tu nekoliko izdašnih izvora, koji mogu dovoljnim količinama vode opskrbiti cijeli otok, tako barem kažu stručnjaci. Zašavši u ta "jezera" ljeti, čovjek se osjeća zatečen. Pita se: "Ma jesam li ja ovo još uvijek na nekom brdovitom, kršnom otoku ili me je nečija moćna ruka odjednom prebacila u Slavoniju?" Pogled na okolna brda ne vara, krš svuda uokolo dokazuje da smo još uvijek na otoku. U jezerima raste svakovrsno povrće. Štgod se posadi raste u izobilju i u vrhunskoj kakvoći. Žmanski pomidori su glasoviti i ja još nisam na bolje naišao.

Vraćajući se cestom u Žman opažamo jedan glagoljski zapis očigledno zacrtan u još svježim beton ceste u vrijeme betoniranja. Zaustavljamo se i ja čitam, pošto moji gosti ne znaju glagoljicu: "Široki i lagodni puti vode u blato". Možete li zamisliti tko takve bisere ispisuje u beton ceste?

Samo selo Žman smjestilo se svojim starim dijelom na padinama brda Goričine i na podnožju toga brda nedaleko od same doline. Noviji dio mjesta raste oko žmanske luke koju ljudi u tom

kraju zovu Žmašćica.

Selo je veoma staro. Dokazuje to i samo ime, koje je latinskog podrijetla, dakle mjesto je vjerojatno bilo nastanjeno već u rimsko vrijeme. Samo ime Žman, tvrde stručnjaci kao P. Skok i drugi, dolazi od latinske riječi "medianus". Etimologija bi bila sljedeća: Od Medianus > Median > Mežan > Mžan > (metatezom, tj. promjenom mjesta slova u riječi) Žman. Da je to tako navode i jednu drugu riječ koja je prešla sličan razvoj: mediolus > mediol > mežol > mžul > žmul = čaša u dugootočkim i drugim čakavskim govorima. Zvuči uvjerljivo ali obrazloženje, zašto je Žman dobio ime Medianus što znači "Srednji", nije uvjerljivo. Oni kažu da je to mjesto dobilo takvo ime zbog toga, što se nalazi "po sredini" između Luke i Sali. Ime onog otočića koji se nalazi ispod Dugog otoka je Mežanj, dakle istog porijekla kao i Mežan > Žman, a taj otočić se ne nalazi između Luke i Sali nego između Dugog otoka i Apeninskog poluotoka (Italije). Apсурдно bi bilo tvrditi, da je taj otočić dobio zbog toga to ime. Moje je dakle mišljenje, da je ime "Medianus" bilo u rimsko doba ime za cijeli otok, a Žman i Mežanj su ostaci tog imena. Slično kako je to i za grčko ime otoka Pyzuch > Čuh. Naravno da je to samo jedna hipoteza. Za nju još nemam nikakvih dokaza, ali nemaju ni Skok ni drugi za svoju hipotezu. Ako se uzme u obzir da su današnji Dugi otok i Kornat u rimsko doba još bili jedan otok, onda je taj otok imao doista impozantnu dužinu od 70 km. Kako u Jadranu ima u biti tri skupine otoka : sjevernojadranska, srednjojadranska i južnojadranska skupina, ne bi bilo ništa čudno da ovaj otok koji se doista nalazi u sredini nazovu Medianus. Netko će prigovoriti da onda ne bi bio Medianus nego Mediana, jer je latinska riječ za otok "insula" ženskog roda. To ne mijenja ništa na stvari. A da je upravo Žman ostao nosilac toga imena je razlog taj, što se Žman nalazi točno u sredini tako dugog otoka.

Jesu li ova razmišljanja samo moja mašta ili imaju neku logičku utemeljenost, to prosudite sami. Već je podne, vrijeme je da počnemo razmišljati o ručku. Predlažem da na gradelama spečemo nekoliko fratara (riba, naravno) i kojega pica, uz to možemo spremati zelini fažol iz Jezera, a možemo napraviti i salatu od onih najboljih pomidora na svitu. Imam ja u damižani i izvrsnog vina pa tako možemo kraljevski objedovati. U slast !

Edvin Bukulin

Duga "Dalmatinska večer" u Wiesbadenu

Koncert klape "Condura" iz Zadra i prikazivanje filma HRT-a "Condura croatica"

"Condura Croatica"

Koncert klape Condura iz Zadra održan 12. lipnja u Wiesbadenu, u kinu Caligari, je za većinu slušatelja bio naprosto još jedno uspješno predstavljanje hrvatskog kulturnog blaga, još jedna glazbena poslastica, naročito za ljubitelje a-capela pjevanja, koje se i drugdje pjeva, ali je jedino u Hrvatskoj tako rašireno i uvriježeno u samom narodu. Koncert je međutim za organizatora - HKZ Wiesbaden - značio više nego najnoviju kariku u lancu sustavne promičbe hrvatskog umjetničkog stvaralaštva - slikarstva, glume, glazbe, književnosti... - značio je konačno ostvarenje višegodišnjih nastojanja, da se u Wiesbadenu čuje klapa iz domovine i ta osobita pjesma, u Hrvata tako voljena i cijenjena. HKZ je već više puta pokušavala pridobiti druge hrvatske udruge za zajedničko priređivanje 2-3 koncerta jedne klape, kako bi se podijelili putni troškovi, nekoliko puta smo već pregovarali i s klapom, ali su uvijek iskrsnule neke teškoće i došlo bi do odustajanja i traženja nove prilike. Utoliko je veća radost što nam je trud konačno nagrađen, što su u zajednici s Hrvatima iz Flörsheim-a priređena 2 koncerta i jedan nastup prilikom nogometnog natjecanja u Frankfurtu. "Riječ" izvješćuje o oba koncerta kao i nastupu u Frankfurtu.

Nakon ove kratke ispovijedi o upornosti i konačnom uspjehu (na kojoj nam nemojte zamjeriti) vratimo se subotnjoj večeri 12. lipnja, kada su u kino Caligari na Marktplatz-u 9 pristizali prvi gosti. Kako bi nastup klape "Condura" iz Zadra prošao u što ljepšem ugođaju, u predvorju kina je pripremljen mali domjenak, koji je uz masline i vino budio čežnju za sunčanom Dalmacijom, a u dvorani kina je sve bilo spremno za prikazivanje filma Hrvatske televizije o

rekonstrukciji stare hrvatske brodice, u ono davno vrijeme poznate pod imenom "condura". Tako je cijela priredba zaslužno nosila ime "Dalmatinska večer".

Predvorje se punilo, a kad je stigla grupa mladića - osam članova klape, pozvani su gosti da zauzmu mjesta u dvorani. Nažalost puno predvorje nije značilo i punu dvoranu, jer je ona prostranija. Kako god me malo razočarao broj od oko 70-tak gostiju, tako mi je bilo drago da ih je otprilike trećina bila Nijemaca.

Goste je pozdravila Dragica Anderle, voditeljica projekta "Caligari multikulturell" kojim grad Wiesbaden pomaže udrugama kod umjetnički vrijednih predstava i daje im kino na korištenje. Zatim se kratkim uvodnim govorom gostima obratila predsjednica HKZ-a, Biserka Andrijević. Zahvalila je gradu na pomoći i predstavila klapu "Condura" iz Zadra. Ime priredbe "Dalmatinska večer" povezala je sa željom HKZ-a da posjetiteljima predstavi manje poznate strane Dalmacije: njenu pjesmu i makar mali dio prebogatije povijesti. Navodim dva isječka:

"Eine Besonderheit Dalmatiens sind ihre Volkslieder . . . die so gefühlsvoll das besondere Verhältnis der Kroaten zum Meer widerspiegeln. Die Lieder werden mehrstimmig gesungen, wodurch sie einen aussergewöhnlichen Ausdrucksreichtum von tiefer Trauer nach nicht zurückgekehrten Seeleuten, melancholischen Träumen über das Meer und die Liebe bis hin zum humorvollem Scherz über alles lustige im täglichen Leben erreichen. . . . Dalmatien hat auch viel, viel, Geschichte zu bieten. Es ist doch das Land, wo vor 14 Jahrhunderten die Kroaten, beeindruckt durch die Schönheit der Landschaft mit ihrem nomadischen Leben aufhörten und sesshaft wurden, das Land, wo der Staat der Kroaten - Kroatien - seinen Anfang hatte und von dort über das heutige Kroatien, Bosnien und Herzegowina alle kroatischen Stämme in ein mächtiges Königreich vereinte."

Članovi klape "Condura", svi studenti filozofskog fakulteta u Zadru, zaljubljeni u dalmatinsku pjesmu, na najbolji su način opravdali uvodne riječi o njenoj osjećajnosti, izražajnosti i svestranosti. Pjevali su nadahnuto, zaneseno, više

za sebe nego za publiku i baš je ta njihova prirodnost, nenametljivost i iskrenost otklonila početni oprez i iščekivanje gostiju, pa su se potpuno predali glazbenom doživljaju. A imali su što i doživjeti, jer pjevanje "Condure" nije bilo samo osjećajno nego i tehnički vrlo dobro. Slušatelji su svoje zadovoljstvo izrazili dugim pljeskom iza svake pjesme što je izvođače poticalo da nastave još bolje. Time je u dvorani postignut ugođaj prisnosti i bliskosti s klapom i dalmatinskom pjesmom. O tome vrlo dobro svjedoči upit jednog njemačkog gosta o čemu se govori u pjesmama i imamo li možda prijevod na njemački. Sigurno je samo snažan glazbeni doživljaj mogao pobuditi želju za makar i posrednim razumijevanjem riječi. Morali smo se ispričati i priznati mali propust.

Nakon prvog dijela koncerta prikazan je film HRT-a "Condura Croatica" koji je uz prikaz otkrivanja stare olupine u pješčanom morskom dnu ispred Nina, njenog vađenja i spoznaje da se radi o 900 godina starom hrvatskom brodu, po načinu gradnje poznatom pod imenom "condura", zatim postupka konzervacije i rekonstrukcije, spomenuo i mnoge zanimljivosti iz hrvatske povijesti vezane uz ono davno vrijeme.

Drugi dio koncerta nastavljen je jednako lijepim pjesmama i vrlo zadovoljnim slušateljstvom kao da prekida nije ni bilo. Klapa "Condura" je na kraju ispraćena dugim i burnim pljeskom.

Naši momci međutim, još nisu ni pomišljali na kraj. Sjeli su u predvorju i uz čašu vina još koju

"zapivali". I mi smo posjedali u krug oko njih, slušali "Zugabe", razgovarali i šalili se. Tako smo se i dogovorili da još nije vrijeme ići doma, nego ćemo malo prošetati i pogledati "Wilhelmstrassefest". Krenuli smo kroz prolaz "Arkade" kad su članovi klape počeli zastajati i osvrutati se. "Ovdje bi mogla biti dobra akustika...ne misliš li i ti?" - čuli smo njihov razgovor. A provjeriti kakva je uistinu, bilo je najlakše - pjesmom! I zapjevaše dečki gromko i živo i začas privukoše pažnju brojnih prolaznika. Ugodno iznenađeni novim sadržajem festa, propitivali su se tko su pjevači i otkuda su. Odgovarali smo: "Naravno Hrvati, ovako se samo u Hrvatskoj pjeva!"

Kad su prodajni štandovi počeli zatvarati, odlučili smo još otići u neku krčmicu. I tamo je goste razveselila neočekivana, skladna, dalmatinska pjesma. A kad je na kraju ipak trebalo krenuti doma, to još nije značilo da je i pjesmi došao kraj. Pri izlasku iz krčme, ugledali smo dvoje mladih u čvrstom zagrljaju. Mladićima iz Condure bilo je jasno da im treba otpjevati serenadu. Malo je potrajalo dok su zagrljeni shvatili da njima pjevaju. Okrenuli su glave i slušali, ne puštajući se iz zagrljaja.

Doživjeti tako lijepu "Dalmatinsku večer" u Wiesbadenu može se samo vrlo rijetko. Zato ćemo uskoro u domovinu, u Dalmaciju, na hrvatski sunčani jug, na naše sinje more, kako bi u lijepim dalmatinskim večerima uživali svaki dan.

Ivo Andrijević

Dalmatinska pjesma zaorila je prolazom Arkade

Nezaboravan doživljaj dalmatinskoga ugođaja

Tri dana s klapom Condura iz Zadra

Iako smo na noćenju već imali dva vozača autobusa iz Mađarske, ipak nas je veselilo primiti i nekoliko mladih Hrvata.

Stigli su u petak u jutro u Flörsheim prilično umorni i htjeli su samo jedno: **spavati!** Pa i kasnije se radilo ponajprije o zadovoljavanju prvotnih ljudskih potreba: **jesti**, ali ne bilo što, htjeli su isprobati dobar turski döner. Njime su bili jako zadovoljni. I sad mi pada na pamet izvan konteksta reći, da bi dobar posao napravio onaj, koji bi se u Hrvatskoj počeo baviti nuđenjem dönera, jer on je jeftin i ima dobar okus. Ali vratimo se Conduri. Nakon intenzivnog sna i dobre okrepe počeli su se spremati za svoj prvi nastup.

Koncert u prostorima flörsheimske kulturne scene Flörsheimer Keller bio je uspješan. Nijemci su bili pjevanjem i umijećem mladića oduševljeni, a Hrvati su se kao nekim čudom u osjećajima našli negdje u svojoj domovini, činilo im se da će, ako otvore vrata, ugledati plavetnilo mora. Za melankoliju nije bilo vremena. Nakon službenog dijela dečki su uzeli gitare u ruke i pjevali zajedno s publikom uz zvuke gitara i kapljice dobrog vina. Čovjek bi pomislio da se doista nalazi u Dalmaciji.

Sutradan smo s njima išle (Monika i ja) na Zeil, jer konačno, trebalo je novac koji su ponijeli sa sobom nekako i potrošiti. Ukusi su različiti, pa su se stvorile grupice: jedni hoće CD, a drugi više vole odjeću. Majicu je Ante odmah i ostavio na sebi, pa kad je neka ptica na nju napravila svoje, svi smo se smijali osim jednoga, naravno. Ali kako takva nezgoda u Njemačkoj donosi sreću, to je ona i brzo zaboravljena.

Imali smo i "fototermin". Najdraže mjesto za snimke bila je terasa zgrade Zeilgalerie sa pozadinom "Manhattan skyline".

Čim smo se vratili kući, odmah smo morali krenuti u Wiesbaden, gdje se je u kinodvorani Caligari održavao drugi koncert. I ovdje su uspjeli

osvojiti sve prisutne, a ponekom Hrvatu je došla i koja suza na oko. Koncert je završio veselim zajedničkim pjevanjem koje je potrajalo dok se nisu počeli zatvarati štandovi festa u Wilhelmstrasse, a da bi se moglo dalje zabavljati išlo se još u jedan kafić. Na izlasku su jednom zaljubljenom paru otpjevali "Love me tender". Došavši doma, nije se svima odmah išlo u krevet, slavlje se naravno, i dalje nastavilo.

U nedjelju su dečki bili pozvani na ručak u jedan restaurant u mjestu Worfelden, ali na večer smo se ponovno našli u Frankfurtu na nogometnom igralištu. U Frankfurtu se na igralištu NK Croatia održavao nogometni turnir povodom dana državnosti. Nakon turnira je bilo slavlje pod šatorom s 500 mjesta. Bilo je i jela i pića u izobilju. Raspoloženje je bilo sjajno, svirala je jedna grupa, ljudi su plesali, pjevali, veselili se životu.

Condura je trebala također nastupiti. Strahovali smo, hoće li u takvom ambijentu dalmatinska klapa uopće doći do izražaja ili će biti žamorom nadglasana. Dečki su se iskazali kao pravi profesionalci. Izašli su na pozornicu i perfektno kroz mikrofone nadglasali glasnu publiku. Ipak se i publika bila za čas smirila. Dečki su dobili zaslužen pljesak i buru odobravanja.

Nakon nastupa smo se uz jelo i piće još neko vrijeme zadržali u blizini šatora za stolom pod vedrim nebom. Kod kuće smo razgovarali o prošla tri dana, koji su za sve bili naporni, ali lijepi. U ugodnom druženju dan se primicao svom kraju. Prepuštali smo se smiraju i spokoju.

U ponedjeljak smo se morali oprostiti. Izmijenili smo adrese pa se nadamo ponovnom viđenju. Zahvaljujemo na nezaboravnom doživljaju dalmatinskoga ugođaja usred Njemačke: Mislave, Ante, Alene, Ante, Ivane, Duško, Zdenko, Jure, hvala vam. . . .

Sonja Bukulin

„Unsere Größe liegt in unserem Charme“

In der Kulturreihe „Rund um den Globus“ wurden die Teilnehmer nach Kroatien „entführt“

FLÖRSHEIM (hbk): „Nur eine Flugstunde von hier liegt unsere Heimat“, eröffnete Edvin Bukulin den kroatischen Abend am Freitag im Flörsheimer Keller. Aus dem Publikum schallte es ihm entgegen: „In Gedanken noch schneller!“

Der Flörsheimer Edvin Bukulin ist Vorsitzender des Kroatischen Kulturvereins in Rüsselsheim. Zusammen mit seinem Freund, Dr. Stipe Ciciliani vom Kulturverein in Mainz, führte er durch das Programm, in dem die Musik im Vordergrund stand. Edvin Bukulin versprach Eindrücke aus Kroatien durch „Optik, Gaumen und Akustik“.

So warben Poster und Reiseprospekte vor allem vom mediterranen Flair Südkroatiens (Dalmatien), die Bedienung trug slawonische, nordkroatische Tracht. Der kroatische Wirt des Siedlerheims in Rüsselsheim verwöhnte im Flörsheimer Keller die über 70 Gäste mit Spezialitäten, die es in Deutschland nicht in jedem Gasthaus mit kroatischer Küche gibt: Pulpo (mit Octopus), Scampi auf Buzaraart, Muscheln in weißer Weinsoße. Der Nachtisch: Palatschinken auf Eis und Nuß mit Schokolade. Schon allein der Duft im Flörsheimer Keller warb für Kroatien!

Ebenso erlesen war auch die Getränkekarte: Von der „Dalmatinischen Rose“ im Ausschank bis zur Flasche Dingac, Preis 46 Mark.

Hauptattraktion waren die acht Studenten von der Philosophischen Universität in Zadar (Dalmatien), die „Klapa Condura“. „Condura“ bedeutet eine Schiffsart, die um die Jahrtausendwende in Kroatien gebaut wurde. Viele der Lieder der Gruppe besangen daher die Schiffe, das Meer und die Heimat, sinnierten über die Liebe und den Tod. „Melodien, die die Herzen erwärmen, mit viel Gefühl und auch mit Humor“; stellte Dr. Stipe Ciciliani den klangvollen, achtstimmigen Gesang der jungen Männer vor.

In seinen Ausführungen über Kultur und Geschichte Kroatiens kam er immer wieder auf die Bedeutung der Musik zu sprechen: „Unsere Treffen, Diskussionen und Streitigkeiten enden immer mit einem gemeinsamen Singen“. Es spräche für die Mentalität der Kroaten, daß ihr gemeinsames Repertoire „100 Lieder und 10 Gebete“ umfasse.

Dr. Stipe Ciciliani: „Wir sind nur ein kleines Völkchen (5 Millionen Einwohner). Unsere Größe liegt in unserem Charme“. Die Gäste des kroatischen Abends stimmten ihm zu, darunter auch einige Bürger aus Ungarn und Griechenland.

Edvin Bukulin ist im Flörsheimer Ausländerbeirat aktiv. Er weiß von 50 kroatischen Mitbürgern,

die zum großen Teil als Gastarbeiter in den 60er Jahren in den Opelwerken nach Flörsheim kamen. Organisiert sind sie im Kroatischen Kulturverein und der Kroatischen Kirchengemeinde in Rüsselsheim. „Und dort sind wir Flörsheimer eine unentbehrliche Gruppe“, schmunzelt Bukulin.

Ihre Kinder wachsen zweisprachig auf und erhalten vom 2. bis 10. Schuljahr muttersprachlichen Unterricht an Flörsheims Schulen. Fernsehen in kroatischer Sprache ist nur mit einem Dekoder zu empfangen. Sie feiern den 30. Mai als ihren Nationalfeiertag und befürworten die doppelte Staatsbürgerschaft.

Edvin Bukulin äußerte sich beim kroatischen Abend erleichtert über das Ende des Kosovo-Kriegs. Zu sehr haben er und seine Landsleute noch den Bürgerkrieg gegen die Serben in Erinnerung. Sie sind stolz auf ihre von der EU anerkannte Unabhängigkeit im März 1992. Edvin Bukulin: „Auf meiner Heimatinsel in Südkroatien hat der Wirt aus Dankbarkeit sein Hotel umbenannt in „Hotel Herr Dietrich Genscher“.

Flörsheimer Zeitung, 25. 6. 1999

Wiesbadener Kurier, 9. 6. 1999

„Klapas“ aus Kroatien

Chor „Condura“ singt in Flörsheim und Wiesbaden

Zu einer musikalischen Reise nach Kroatien lädt die Stadt Flörsheim für kommenden Freitag, 11. Juni, um 20 Uhr in den Flörsheimer Keller ein. Der Männerchor „Kondura“ wird Klapas singen, achtstimmige Frauen- und Männerchöre, die a-cappella gesungen werden. Dazu gibt es kulinarische Spezialitäten aus Kroatien. Zudem werden Edvin Bukulin und Dr. Ciciliani aus der wechselvollen Geschichte des europäischen Landes berichten.

Eintrittskarten für diesen Kroatischen Abend gibt es für 15, ermäßigt zwölf Mark, im Flörsheimer Stadtbüro, Telefon 0 61 45 / 955 190.

Der Chor ist dann noch einmal am Samstag, 12. Juni, um 20 Uhr beim Dalmatinischen Abend auf der Bühne des Caligari in Wiesbaden, am Marktplatz, zu erleben. Hier rundet ein Dokumentarfilm über die archäologischen Ausgrabungen des ältesten kroatischen Schiffes, der „Condura“, den Abend ab. red

Hrvatski poslanici iz Frankfurta izvješćuju

Obzirom na mnoga pitanja s područja konzularnih poslova i želje generalnog konzula da se predstavi hrvatskim građanima iz Wiesbadena i okolice, Hrvatska mladež i Hrvatska kulturna zajednica zajednički su pripremili informacijsku večer u Wiesbadenu, u srijedu 16. lipnja, u prostorijama Hrvatske katoličke misije. Hrvatski poslanici iz Generalnog poslanstva Republike Hrvatske u Frankfurtu, generalni konzul Mladen Juričić i konzul-savjetnik Stanko Lipnjak priredili su za tu večer pregršt zanimljivih obavijesti i bili pripravnici odgovarati na pitanja nazočnih i davati dodatna pojašnjenja.

Informacijsku večer je posjetilo oko trideset Hrvatica i Hrvata, koji su pozorno saslušali najprije predstavljanje generalnog konzula Mladena Juričića a zatim mnoge korisne obavijesti koje su prenijeli dijelom Mladen Juričić, dijelom Stanko Lipnjak, a bile su svrstane po sljedećim temama:

- studij za mlade u Hrvatskoj
- sezonski rad mladih u Hrvatskoj
- vojna obveza
- političke stranke u inozemstvu
- predstojeći izbori
- kulturna i prosvjetna pitanja
- uloga hrvatske države u očuvanju drugog i trećeg pokoljenja Hrvata u iseljeništvu
- razno

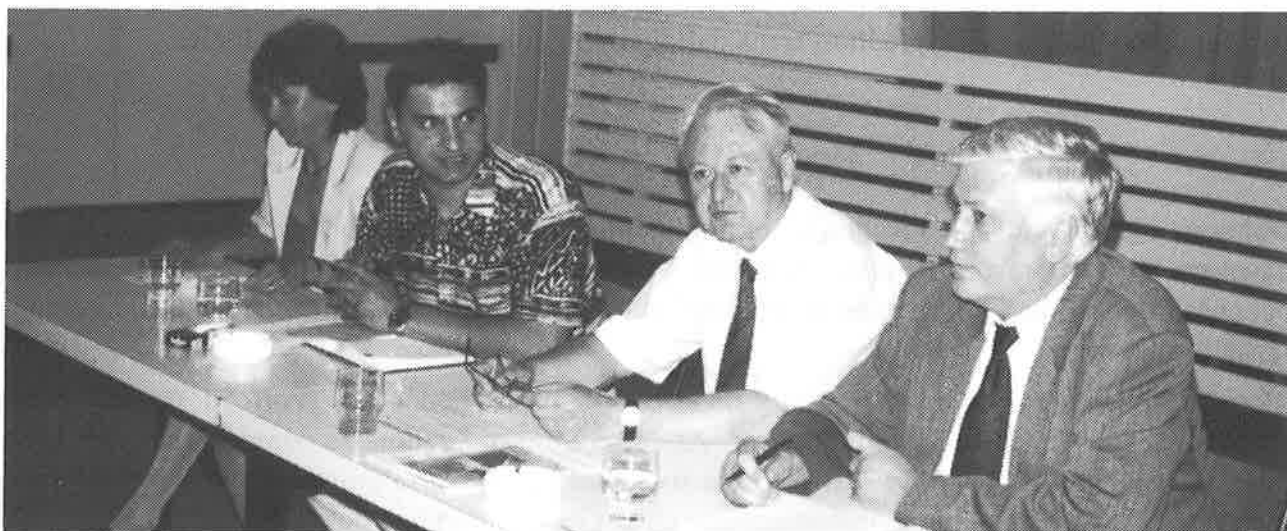
U svom predstavljanju Mladen Juričić je ukratko izvjestio o diplomatskoj dužnosti na kojoj je bio

prije dolaska u Frankfurt - bio je veleposlanik Republike Hrvatske u Albaniji u glavnom gradu Tirani. Dužnost generalnog konzula u Frankfurtu preuzeo je pred oko godinu dana i svoj rad opisao usmjerenim u dva glavna pravca: prvi je usavršavanje sustava obavljanja konzularnih poslova koji su zbog velikog broja iseljenika vrlo obimni, drugi je održavanje što boljih veza s njemačkim političkim i gospodarstvenim krugovima. Dalje je govorio: o izborima koji će se održati krajem godine, o mogućnosti glasovanja za Hrvate iz Wiesbadena i okolice u generalnom konzulatu u Frankfurtu, o mogućnosti studija u Hrvatskoj za mlade Hrvate, o brizi za drugo i treće pokoljenje, o djelovanju udruga.

Konzul-savjetnik Stanko Lipnjak govorio je o vojnoj obvezi, o dvojnem državljanstvu, o carinskim propisima, o postupku produženja i izdavanja putovnica. Osvrnuo se na pritužbe neljubaznog postupka osoblja poslanstva prema strankama i pojasnio to razumljivim ljudskim slabostima na obje strane: stranke često dolaze s nepotpunim ispravama, očekuju postupak mimo propisa, ne uviđaju da kod tolikog posla ne može sve biti odmah gotovo i slično. Ne isključuje povremene grješke kod osoblja, ali u velikoj većini slučajeva sve bude obavljeno na zadovoljstvo stranke.

Nakon iscrpnog razgovora punog vrijednih obavijesti zahvalili smo našim poslanicima u Frankfurtu na trudu i dolasku u Wiesbaden.

Dragan Matas

S desna na lijevo: konzul-savjetnik S. Lipnjak, generalni konzul M. Juričić, D. Matas i B. Andrijević

Ča, kaj, što

Tko bi važnost i vrijednost hrvatskih narječja bolje pojasnio nego jezikoslovac, znanstvenik, akademik Milan Moguš (o čijem predavanju u Wiesbadenu možete čitati u ovoj Riječi) ! Sva tri narječja se od davnine nazivaju hrvatskim, sva tri od davnine služe kao nepresušan izvor razvoju književnoga jezika, po njima je hrvatski jezik jedinstven među jezicima i upravo su ona nepobitni dokaz posebnosti i samosvojnosti hrvatskoga jezika, kao i dokaz njegovog daleko ranijeg razvoja od ostalih južnoslavenskih jezika.

I danas su, pored štokavskoga, čakavski i kajkavski ravnopravni čimbenici hrvatskoga jezika i stoga ih vrijedi njegovati! Govorni savjeti žele poticati na uporabu boljega i točnijega književnoga jezika, i to onda kad se njim služimo, ali nipošto ne žele nagovarati na izbjegavanje uporabe narječja. Baš naprotiv, govorite svojim narječjem u krugu onih koji ga razumiju, prije svega u obitelji.

Može li voliti Hrvatsku tko ne voli svoj rodni kraj? Može li uživati u ljepoti hrvatskoga jezika tko ne uživa u svom narječju?

Dojam, utisak, upečatljiv, impresivan

Neposredno opažanje nekog predmeta ili stanja u nama izaziva određen doživljaj. Kažemo da nas se nešto dojmilo, ostavilo utisak. Oba izraza nisu stari, hrvatski nego je dojam "posuđen" iz češkog (dojem), a utisak preveden s latinskog (impressio - utiskivanje) a može se prevesti i s njemačkog (Eindruck). Odmah je jasno da su riječi "impresivan, impresija" nepotrebne kad već postoji točan hrvatski prijevod. Odbacimo i riječ "upečatljiv", jer je to srbizam, ili točnije rusizam, podrijetlom iz staroslavenskog.

Koja je dakle riječ bolja - dojam ili utisak?

"Utisak" nema glagolske i pridjevske izvedenice odgovarajućeg značenja, jer "utisnuti" i "utisnut" nemaju veze s doživljajem, pa je nužna uporaba složenice "ostaviti utisak".

"Dojam" je tvorbeno srodan riječima "pojam, najam, zajam" i vrlo dobro se uklapa u hrvatski jezik. Od njega se lako tvore glagolske izvedenice "dojmiti se, doimati se" i pridjevska "dojmljiv". Iz rečenog zaključujemo da prednost treba dati uporabi "dojma" i njegovih izvedenica.

Potrebit, potreban

Dobra namjera nije uvijek dovoljna da bi urodila plodom. Riječ "potrebit" se češće čuje, nego što odgovara njenom pravom značenju, iako oni koji ju (pre)često rabe to čine u najboljoj namjeri poboljšanja hrvatskog jezika. Naime "potrebit" nije zamjena za "potreban", jer obje riječi imaju različita značenja.

"Potrebit" označava nekoga koji nešto treba, kome nešto nedostaje. "Potrebit čovjek" znači siromah, čovjek koji oskudijeva u dobrima. Ako smo umorni i želimo se odmoriti, potrebiti smo mira. Ako međutim govorimo o stvari koju trebamo, ili koje smo potrebiti, onda rabimo riječ "potreban". Tako će nam biti potreban mir, siromahu će biti potrebna dobra.

Poslužimo se još jednim primjerom. Pošto želimo govoriti bolji hrvatski, potrebiti smo jezičnih savjeta, ili, jezični savjeti su potrebni svakomu tko želi govoriti bolji hrvatski.

Predstavljati, predstava, predočba

Ako netko nešto predstavlja, onda to može imati više značenja. On može biti to što predstavlja, on može djelovati po nečijim uputama, ili može glumiti nešto.

U prvom slučaju može se rabiti glagol "biti", umjesto "predstavljati". Primjer: "Što vi tu predstavljate?". "Ja ovdje predstavljam vođu puta". Ili: "Što ste vi ovdje". "Ja sam vođa puta". Glagol "biti" se mora rabiti, ako se radi o stvari, a ne o osobi, jer preostale dvije mogućnosti - djelovati po uputi, glumiti - nisu moguće. Primjer: "Nova cesta predstavlja opasnost za divljač" nije dobro rečeno, jer cesta ne može "glumiti opasnost" nego samo "biti opasnost", dakle: "Nova cesta je opasnost za divljač".

U drugom slučaju kad netko nekoga ili nešto predstavlja, on djeluje na unaprijed dogovoren ili određen način. Kad na nekom susretu predstavljamo našu udrugu, onda ne djelujemo kako mi želimo, nego kako to odluke predsjedništva, statut i slično od nas zahtijevaju.

U trećem slučaju podjednako su valjane obje riječi, "predstavljati" i "glumiti". Od prve imamo izvedenicu "predstava"; a od druge "glumište".

Riječ "predstava" ne može se međutim rabiti u značenju "predočba". Kad "nemam predstave o nečemu" onda moram reći "nemam predočbe o . . .".

Terminologija i nazivlje

Riječ latinskog i grčkog podrijetla "terminologija" (lat. terminus - međa, cilj, kraj i grč. logos - govor) rabi se uglavnom za označavanje skupa naziva nekog posebnog (ograničenog) područja, kao na primjer: terminologija u matematici, pravna terminologija, vojna terminologija i slično. Međutim "terminologija" ima i značenje znanosti (kao i mnogi drugi nazivi za posebne grane znanosti - sociologija, zoologija, meteorologija, geologija) i to u ovom slučaju znanosti o nazivima. U oba slučaju imamo vrlo prikladne hrvatske riječi: za skup naziva - nazivlje (pravno, vojno nazivlje...), za znanost - nazivoslovlje.

Pridjev "terminološki" je teže zamijeniti hrvatskom riječi. U slučaju znanosti imamo hrvatski pridjev, pa možemo "terminološki problem" zamijeniti s "nazivoslovni problem". No odgovarajućeg hrvatskog pridjeva nema u slučaju skupa naziva, ali ćemo se snaći uporabom opisnog oblika "problem koji se tiče nazivlja", ili genitiva "problem (pravnog, vojnog . . .) nazivlja".

Je li "čamac" hrvatski?

Uistinu je ta riječ u zadnje vrijeme toliko udomaćena da će nas pitanje začuditi. Nemojmo požuriti s (krivim) odgovorom nego se prisjetimo kako su u narodnim pjesmama opjevani more i razna plovila - barka, lađica, brodica - nigdje "čamca"!

"Čamac" je naime turcizam koji je u prošlom stoljeću (s povijesnog motrišta - nedavno!) došao u hrvatski preko srpskog. "Lađica" (mala lađa) i "čun" su naprotiv vrlo stare hrvatske riječi koje kroz prošlost pratimo sve do staroslavenskog. "Barka" se pak jako često rabi u obalnim područjima Hrvatske, a "čamac" nikad.

Iako u pomorskom nazivlju barka, lađica i čun imaju različito značenje, u svakodnevnom govoru podjednako označuju malo plovilo.

Priredio Ivo Andrijević

*Izvor: Govorimo hrvatski, jezični savjeti
Hrvatski radio, Zagreb 1997.*

Nikoga ne treba kriviti

Njemačko-hrvatski klub 1000 prestao s radom

Vijesti nisu uvijek dobre. Ova, za koju smo saznali u lipnju 1999., malo ili nimalo se tiče naše udruge, ali bi se trebala ticati svih Hrvata u Wiesbaden-u i okolici općenito. To je i razlog što se pojavljuje u "Riječi", jer glasnik HKZ-a je uvijek bio otvoren za dopise i nečlanova i drugih hrvatskih udruga.

Radi se o "Njemačko-hrvatskom klubu 1000". Odlukom malobrojnog preostalog aktivnog članstva, ta hrvatska udruga je prestala postojati. O razlozima gašenja te udruge i samom tijeku donošenja odluke o prestanku s radom trebao je pisati netko od njenih članova. Odgovarajuća zamolba za objavljivanjem takvog dopisa bila je već i upućena uredništvu "Riječi" i, naravno, prihvaćena. Dopis međutim nije stigao, pa je uredništvo u zadnji tren odlučilo na svoju ruku izvijestiti čitatelje o toj nemiloj vijesti, pogotovo stoga što je krug čitatelja "Riječi" mnogo širi od samog članstva HKZ-a.

Ovaj članak ne može i ne želi pružiti iscrpnu rasčlambu postojanja, djelovanja i kraja Kluba 1000, jer je pisac ovih redaka pred duže vremena istupio iz udruge i njezin rad otada samo povremeno pratio ili kroz razgovor s mnogim prijateljima, njenim članovima ili saznanjem o poduzetim akcijama te udruge. Ono što ovaj članak ipak želi, je potaknuti na razmišljanje o pitanju, koliko je za prestanak djelovanja Kluba 1000 odgovoran on sam, a koliko općenito opadanje zanimanja Hrvata za rad hrvatskih udruga.

"Riječ" je češće pisala o mijenjanju uvjeta postojanja i djelovanja hrvatskih udruga, o mijenjanju raspoloženja i htijenja kako postojećeg tako i mogućeg budućeg članstva. Pisala je o velikoj razlici u sadržaju i načinu

djelovanja udruga u vremenu borbe za nezavisnost, za državu, za goli opstanak Hrvata od vremena kad nam je država očvrtnula i nezavisnost neupitna.

U vrijeme ugroženosti hrvatskog naroda u domovini, glavni a često i jedini cilj svake udruge i svakog hrvatskog iseljenika bio je jasno prepoznatljiv, bjelodan, neupitan: pomoći svom narodu. Pomagalo se najviše materijalno, manje promidbeno, jer materijalne pomoći je najviše trebalo i materijalne pomoći smo najviše mogli pružiti. U to vrijeme su hrvatske udruge u Wiesbadenu u cilju prikupljanja što veće pomoći osnovale zajednički Hrvatski odbor Wiesbaden (HOW), u to vrijeme je osnovan i Klub 1000 (kasnije nazvan "Njemačko-hrvatski klub 1000"). I HOW i Klub 1000 su u svojoj namjeri skupljanja što veće materijalne pomoći polučili velike uspjehe. Hvala Bogu, trud je nagrađen najvećom mogućom nagradom - hrvatskom nezavisnošću.

Već tada su se buduće promjene u radu hrvatskih udruga mogle naslutiti. HOW je djelovao još oko godinu dana, a onda je svaka udruga sama za sebe, uz prednjačenje Kluba 1000, nastavila prikupljanjem pomoći, jer potrebe su u domovini još uvijek bile velike. Međutim sve se manje prikupljalo za državu, a sve češće za svoje mjesto, sve češće je važnu ulogu igralo osobno poznanstvo s nekim dužnosnikom iz domovine. Istina je da je pomoć tako stizala izravno u ruke potrebitima, ali je ispočetka široki krug darovatelja iz dana u dan sužavan. Zato je i pisac članka, iako je sa svojom suprugom bio jedan od osnivača Kluba 1000, istupio i posvetio se radu koji mu se u budućnosti činio važnijim - promidbi hrvatske kulture, hrvatskog identiteta, hrvatskih

interesa, hrvatskih prirodnih ljepota i turizma.

Klub 1000 je, sudeći po meni dostupnim saznanjima (i bez svojih suosnivača), još nekoliko godina uspješno radio na humanitarnom polju. No nakon veličanstvene Oluje i iz nje proizašle veoma ojačane hrvatske države, postalo je još mnogo, mnogo teže pridobiti ljude za humanitarni rad. Na kraju krajeva, zar nije logično što smo htjeli svoju državu zato, jer će se najbolje moći brinuti o svom narodu?

Jedna hrvatska udruga s plemenitim ciljem je prestala s radom. Kad se zna da je s uspjehom i dostojanstvom ispunila svoju zadaću, ne treba za njeno gašenje nikoga okrivljavati. Možda se treba zapitati, kakve udruge želi iseljena Hrvatska? Nije li sad vrijeme nadoknaditi toliko toga što nam je u obje Jugoslavije grubim nasiljem bilo prikraćeno, a što ni u tuđini nismo našli? Patili smo što nam

je kultura uništavana, ali sad možemo utoliko više uživati u njoj! Stradavali smo, ako smo se usudili slobodno misliti, zato danas učinimo nešto sa stečenom slobodom, uključimo se u izgradnju demokratskog društva! Prije smo u gospodarstvu bili u gorem položaju nego kolonije, zato pomozimo danas da se u hrvatskom gospodarstvu pošteno živi od poštenog rada!

Hrvati smo po svojoj kulturi, po tome što i kako odlučujemo u svojoj Hrvatskoj, kakvo blagostanje svojim trudom ostvarujemo, kako čvrste veze s domovinom održavamo i koliko se i sami međusobno susrećemo i družimo. Većinu nabrojenog lakše ćemo ostvariti uz pomoć hrvatskih udruga. Jake i ugledne udruge istovremeno znače veći ugled i za svakog pojedinog hrvatskog iseljenika. I zašto je onda naizgled sve teže posjetiti neku priredbu, predavanje, koncert, kupiti knjigu, pogledati izložbu, doći na sastanak?

(IvAn)

Vi imate problem....

Na godišnjem odmoru, svatovima ili krstinkama ste snimili (višesatni) video film. Ruku na srce, da li ste ikada odgledali cijeli film strpljivo do kraja?

Rodaci i poznanici izbjegavaju Vaša "premijerna" prikazivanja upravo zbog "maratonske" dužine i nedoradenosti filmova....

Mi imamo rješenje !!!

Iz Vašeg "maratonskog" filma ćemo izabrati najljepše scene, te montirati film koji zajedno sa naslovima neće trajati dulje od 30-40 minuta.

Tako priredeni film ćete rado pogledati više puta Vi i Vaši poznanici. Takav film možete s ponosom nekome i pokloniti !

Nazovite: Ing. Željko Žigrić Tel.: 0611/946 54 97
Handy:0172/593 49 49

Snimanje i montaža video-filmova - Fotografija - Digitalna fotografija

Goethe nije sve, ali . . .

Hrvatsko-njemačka književno-koncertna večer u Frankfurtu n/M

"Goethe nije sve, ali bez Goethea sve je ništa" kažu neki frankfurčani u ovoj, 250. obljetnici njegova rođenja.

U povodu međunarodne godine seniora te Goetheove obljetnice frankfurtska hrvatska društva ponudila su ovdašnjoj kulturnoj sceni bikulturni, dvojezični doprinos, 26. lipnja, u Međunarodnom kazalištu Frankfurt. Predstavnik uskoro 30-godišnjeg Hrvatskog kulturnog društva, koje zajedno s 25-godišnjim Seniorenclub-om Eckenheim, pod zajedničkim krovom hrvatskog kluba "Deutsch-Kroatischer Treff" usmjeruje dvokulturnu i međugeneracijsku integraciju, pozdravio je posjetitelje, podupiratelje i počasne goste, među njima i preuzv. Jezerinca iz Zagreba, generalnog konzula Juričića, predsjednika kulturno-športskog društva "Sarajevo" g. Huseinćehajića, te gđu. Gewaert kao predstavnicu nositelja spomenutog njemačko-hrvatskog sastajališta "Frankfurter Verein für Alten- und Behindertenhilfe e.V.". Protagonisti večeri predstavljali su mlado i starije pokoljenje, a to su bili: 18-godišnji pjesnik koji objavljuje pjesme na njemačkom, engleskom i hrvatskom, Ivan Hruška (iz književnog kruga u Kronbergu/Ts), 23-godišnja pijanistica Irena Ivančić, tenor i pijanist Željko Vlahović (26), ugledna pijanistica Ivana Švarc-Grenda (29) iz Münchena, prevoditeljica dr. Helena Frenschkowski te vrhunski kazališni glumci Andreas Rüdiger iz Berlina i prof. Zlatko Crnković iz Zagreba.

Građanin svijeta, kako Goethea često apostrofiraju, preveden je na brojne jezike, ali je najvjerojatnije po prvi puta javno izvođen te večeri i na hrvatskom jeziku. U daljnja dva književna "bloka", odijeljenja glazbenim umetcima, recitirana su djela iz, dosta poopćeno uzeto, "novije" hrvatske poezije: Brlić-Mažuranić, Cesarić, Hruška, Ivanišević,

Matoš, Saćer-Bobanac, Šimić, Šop, Tadijanović i Ujević. Umjetnički predstavljene recitacije uspjele su osvojiti izvanredno pažljivu i discipliniranu publiku dobro posjećene, osrednje kazališne (kabaretske) dvorane.

Nakon prvog dijela večeri oduševila je Ivana Švarc-Grenda svojim virtuoznim interpretiranjem Mozartove sonate u c-duru (KV330), Chopinovim nocturnom u cis-molu, mazurkom u b-molu i valcerom u e-molu, zatim Livadićevim nocturnom te Papandopulovom studijom br.1.

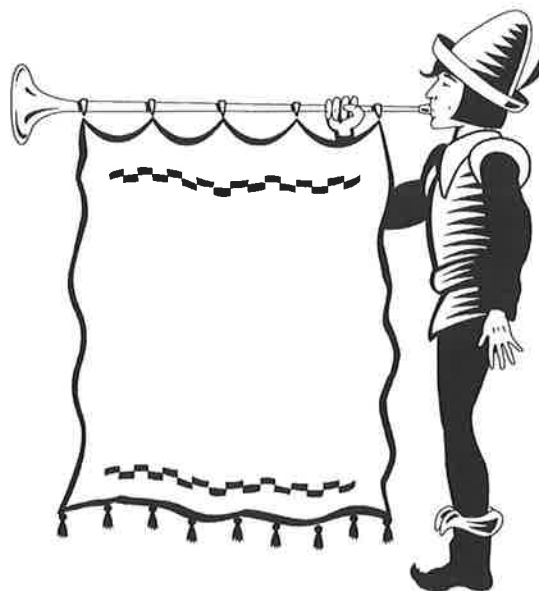
Vrijedno je spomenuti da su sljedeće hrvatske udruge sadržajno, organizacijski i materijalno sudjelovale u ovoj priredbi: Hrvatsko učiteljsko društvo "Bartol Kašić", AMA Croaticae Deutschland e.V., Savez hrvatske mladeži rajnsko-majnskog područja te humanitarno društvo "Brot und Milch e.V.", svi iz Frankfurta. Materijalnu je podršku pružio: gradski Ured za znanost i kulturu, Ured za pitanja multikulture, Generalni konzulat Republike Hrvatske te njemačko-hrvatska projektna tvrtka "Westing" iz Frankfurta, a umjetnički savjetnik bio je gosp. Hrvoje Ježić.

U razgovorima sa sudionicima iznesene su i želje da se predstavnicima mlade generacije u hrvatskom iseljeništvu putem sličnih književnih večeri i razgovora pruži prilika za afirmaciju.

Ivica Šponar

OBAVIJESTI

1. - Međunarodni ljetni fest grada Wiesbadena -

11. rujna 1999. od 12 do 22 sata, Schloßplatz, Wiesbaden; štandovi i kulturni program.

2. - Hrvatski Božić -

11. prosinca 1999. u 19 sati, Maria Hilf - Saal, Keller Str.37, Wiesbaden. Velika tradicionalna predbožićna večer Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden.

3. - Folklorna skupina HKZ-a Wiesbaden -

Svaki četvrtak u 19 sati, u prostorijama Hrvatske župe, Holsteinstr. 15, Wiesbaden.

4. - Kung Fu za djecu od 7 do 14 godina -

Svaki ponedjeljak od 16.30 do 18 sati, u sportskoj dvorani Anton Gruner Schule, Lehrstr. 10, Wiesbaden.

5. - Kuglanje -

Svake treće subote u mjesecu od 19 do 22 sata, Kuglana katoličke zajednice Maria Hilf, Keller Str. 37, Wiesbaden.

6. - Radni sastanak predsjedništva i članova HKZ-a Wiesbaden -

27. kolovoza 1999. u 19.30 sati, Friedrichstr. 24/I, Wiesbaden. Sastanak je otvoren za sve članove i prijatelje HKZ-a.

DUBROVAČKA BANKA d.d. DUBROVNIK

Repräsentanz

Stiftstr. 2 · D-60313 Frankfurt/M. · Tel.: (0 69) 91 39 82 51 / 2 · Fax: (0 69) 91 39 82 53

Poštovani,

Zadovoljstvo je izvijestiti Vas o uspješnoj godišnjici rada predstavništva Dubrovačke banke u dijaspori čije se sjedište nalazi u Frankfurtu, na adresi Stiftstr. 2, na petom katu.

Telefonski brojevi predstavništva su 069 91 39 82 51 ili 069 91 39 82 52, a broj telefaksa je 069 91 39 82 53. Uredovno vrijeme predstavništva je od ponedjeljka do petka od 9.30 sati do 17 sati, a subotom od 9.30 sati do 12 sati.

Poslije prve godine rada predstavništva pripremili smo Vam i posebne pogodnosti:

1. ukoliko ste umirovljenik i mirovinu primete u Njemačkoj, ubuduće je preko predstavništva Dubrovačke banke možete primati i u domovini
2. ukoliko želite oročiti Vaš novac na sigurnom mjestu, u državnoj banci, gdje je sigurnost Vaših uloga zajamčena, izdvojili smo za Vas sljedeći primjer

- 25.000 DEM oročenih na 36 mjeseci donijet će Vam poslije isteka oročenja 31.580,45 DEM

- 25.000 DEM je glavnica, a čak 6.580,45 DEM kamata na glavnicu

- na kamatu u Republici Hrvatskoj ne plaćate poreze

Napominjemo da je Dubrovačka banka od 24. travnja 1998. godine, a prema odluci Vlade Republike Hrvatska, postala i vlasništvo Republike Hrvatske. Njena snaga danas je izražena u njenom kapitalu i vlasništvu nad nekretninama: u svojem vlasništvu Dubrovačka banka ima preko 30 hotela. Samo devizna štednja građana iznosi 470 milijuna DEM.

Ukoliko ste u mogućnosti, molimo Vas da o prednostima štednje kod Dubrovačke banke upoznate svoje prijatelje, rodbinu i znance. U Dubrovačkoj banci mogu štedjeti i njemački građani i ostali stranci.

Dubrovačka banka
Predstavništvo Frankfurt amMain